

در آمدمی بر

شناخت فساد

به همراه:

گزارش اقدامات دفتر مدیریت عملکرد در حوزه سلامت اداری

دفتر مدیریت عملکرد

(دبیرخانه کمیته سلامت اداری و صیانت از حقوق مردم)

اردیبهشت ۱۳۹۴

بسمه تعالی

دیباچه

معضل فساد به‌ویژه فساد اداری امروزه به مساله و دغدغه مهم دولت‌ها، نهادهای مدنی و سازمان‌های بین‌المللی تبدیل شده است. همگان بر این دیدگاه اتفاق نظر دارند که فساد موجب آسیب‌های بسیاری در جامعه، سیستم و ساختار کشورها می‌شود. قانون ارتقاء سلامت اداری و مقابله با فساد (مصوب آبان ۱۳۹۰) که به عنوان مهمترین قانون در این عرصه شناخته می‌شود، با تمديد اجرای آن توسط مجلس در اردیبهشت ۹۴ و تصویب تعدادی از آیین‌نامه‌های اجرای و مقررات مربوطه در هیات دولت در معرض بهره‌برداری مردم و مسئولین نظام می‌باشد.

در همین راستا و به منظور اجرای قوانین و مقررات مرتبط از جمله قانون ارتقاء سلامت اداری و مقابله با فساد، برنامه ارتقاء سلامت نظام اداری و مقابله با فساد، آیین نامه پیشگیری و مبارزه با رشوه در دستگاه‌های اجرایی و آیین نامه پیشگیری و مقابله نظام‌مند و پایدار با مفاسد اقتصادی در قوه مجریه مصوب ۱۳۹۲/۱۲/۲۱ هیئت وزیران در دولت تدبیر و امید تصویب و ابلاغ گردید.

وزارت تعاون، کار و رفاه اجتماعی نیز **کمیته سلامت اداری و صیانت از حقوق مردم** را تشکیل و با تصویب اعضا جلسه کمیته کارشناسی جهت احصاء گلوگاه‌های فساد خیز و راه‌های پیشگیری در وزارت متبوع فعال شده است. تدوین شیوه‌نامه اجرایی و معرفی بازرسین سلامت اداری از سوی ادارات کل تعاون، کار و رفاه اجتماعی و مکاتبه جهت اجرای صحیح و نظارت بر عملکرد سلامت اداری در دستگاه از سوی دبیرخانه کمیته سلامت اداری (دفتر مدیریت عملکرد) انجام شده است. دفتر مدیریت عملکرد به عنوان یکی از دفاتر زیر مجموعه حوزه وزارتی با بکارگیری حداکثر توان و ظرفیت خود در راستای اعتلا و صیانت از حقوق شهروندی، حفظ و ارتقای سلامت اداری، افزایش میزان رضایت‌مندی ارباب رجوع، نظارت بر چگونگی خدمات رسانی، جذب مشارکت بخش‌های مختلف و... با مستندسازی فرآیندها و تشکیل مستمر جلسات، آموزش همکاران، مطالعه، پژوهش و... گام‌های اساسی برداشته است که تدوین این گزارش نیز در راستای مستندسازی و آموزش مستمر می‌باشد.

در اینجا لازم می‌دانم مراتب قدردانی خود را از زحمات تمامی دست‌اندرکاران و اعضای کمیته سلامت اداری و صیانت از حقوق مردم و کمیته کارشناسی؛ به‌ویژه سرکار خانم سیده شبنم چشم‌شب و جناب آقای مهدی قنواتی که در تهیه این گزارش ما را یاری کردند، اعلام نمایم. امید است با بهره‌مندی از نظرها و پیشنهادها، بر کیفیت گزارش حاضر افزوده و در راستای ارتقاء سلامت نظام اداری در وزارت متبوع و سازمان‌های تابعه گام‌های موثرتری برداریم.

و من الله التوفیق

رضا شریعت

مشاور وزیر و

مدیر کل دفتر مدیریت عملکرد

و دبیر کمیته سلامت اداری و صیانت از حقوق مردم

فهرست مطالب

صفحه	عنوان
۱	دیباچه
۳	پیشگفتار
۴	مقدمه
	بخش اول: درآمدی بر شناخت فساد
۶	۱- تعاریف واژگان مرتبط با فساد
۸	۲- واژه فساد در قرآن
۱۰	۳- اهمیت مبارزه با فساد از دیدگاه مقام معظم رهبری
۱۱	۴- انواع فساد
۱۲	۵- رویکردهای نظری برای پیشگیری و مبارزه با فساد
۱۲	۶- زمینه ها و علل فساد
۱۲	۷- ضرورت مبارزه با فساد
۱۳	۸- فساد اداری
۱۴	۹- راهکارهای مبارزه با فساد اداری
۱۴	۱۰- مروری بر قوانین و مقررات مرتبط با فساد
۱۵	۱۱- آشنایی با سازمان شفافیت بین المللی
۱۷	۱۲- نهادهای تاثیر گذار در مبارزه با فساد
۱۹	۱۳- سخن آخر
	بخش دوم: اقدامات و مستندات دفتر مدیریت عملکرد در حوزه سلامت اداری
۲۰	۱- گزارش عملکرد دبیر خانه کمیته سلامت نظام اداری و مقابله با فساد در سال ۱۳۹۳
۲۴	۲- امتیاز سازمان های وابسته در اجرای قانون ارتقای سلامت نظام اداری و مقابله با فساد
۲۵	۳- گزارش عملکرد شاخص های سلامت اداری در وزارت متبوع
۳۱	۴- نشریات موجود در دفتر مدیریت عملکرد
۳۵	منابع و مأخذ

پیشگفتار

حکمرانی خوب توسط دولت‌ها یکی از مباحثی است که در سال‌های اخیر از اهمیت و جایگاه ویژه‌ای برخوردار می‌باشد. یکی از موانع رسیدن به حکمرانی خوب که البته عمده‌ترین آنها نیز می‌باشد، مقوله فساد است. همه کشورهای جهان با درجاتی درگیر این معضل هستند. فساد گذشته از آنکه از نظر اخلاقی ناپسند است، به سبب آنکه باعث بروز بسیاری از ناکارآمدی‌ها و دشواری‌ها برای توسعه اقتصادی، سیاسی و اجتماعی کشورها می‌شود، در کانون توجه بسیاری از صاحب‌نظران قرار دارد. به این ترتیب آشنایی با واژگان مرتبط با فساد، تعاریف آنها، انواع فساد، مصادیق فساد و ... از جمله مواردی است که می‌تواند برای آحاد جامعه، به‌ویژه برای کسانی که نقش بیشتری در تصمیم‌گیری‌ها دارند، مفید باشد. بررسی انواع فساد، علل و پیامدهای آن از دیگر نکاتی است که در این گزارش تبیین خواهد شد. در این مبحث ضمن اشاره به مجموعه‌ای از قوانین و مقررات موجود در حوزه مبارزه با فساد، گزارشی از اقدامات دبیرخانه کمیته ارتقاء سلامت اداری و صیانت از حقوق مردم را ارائه خواهیم نمود و در انتها فهرستی از کتب و نشریات مرتبط موجود در دبیرخانه کمیته مذکور به همراه معرفی سازمان‌ها و موسسات علمی در زمینه سلامت اداری برای بهره‌برداری خوانندگان ارائه شده است.

مقدمه

در سال‌های اخیر، مساله فساد به عنوان یکی از حادترین مشکلات عمده اقتصادی و سیاسی بسیاری از کشورهای جهان، توجه بسیاری را به خود جلب کرده است. بی شک فساد را می‌توان در تمامی کشورهای جهان، اعم از کشورهای توسعه یافته و در حال توسعه مشاهده کرد، گرچه درجه و اندازه آن متفاوت است.

فساد در بخش دولتی گستره بسیار وسیعی دارد که دامنه آن از کنترل محتوای آموزشی مدارس تا تعیین نتیجه انتخابات، علیرغم آراء مردمی، می‌تواند باشد.

فساد اداری و مالی منجر به تحت‌الشعاع قرار دادن نظام قضایی و توسعه اقتصادی و سلب اعتماد عمومی از دولت مردان می‌گردد.

هر چند نتایج فساد واضح و مبرهن به نظر می‌رسد اما در واقع ترسیم ابعاد مساله دشوار است. فساد اداری ماهیتاً مبهم و راز-آلود می‌باشد. همه به وجود فساد اداری اذعان دارند اما اینکه تا چه حد ناپسند است و چگونه باید در قبال آن اقدام نمایند مشکلی است که باید بطور جدی به آن بپردازیم.

فساد دامنه وسیعی را در بر می‌گیرد. پرداخت انعام، پاداش، پول زیر میزی، اختلاس، غضب، اخاذی، پارتی بازی، خویشاوند سالاری، کلاهبرداری، روابط پیچیده ناسالم حاکم بر تعامل بخش خصوصی و دولتی، روابط پیچیده بازرگانان با سیاستمداران، استفاده از مقام و منصب دولتی جهت بهره‌برداری از امکانات بخش عمومی در راستای منافع شخصی و در نهایت بهره‌گیری از قدرت سیاسی در جهت تامین منافع گروه یا نگرشی خاص که در شکل عمومی خود می‌تواند حتی در نزد دولتمردان، در رده‌های بالای سیاسی کشور و فرایند قانون‌گذاری وجود داشته باشد، همه و همه حوزه متنوعی از ادبیات فساد را به خود اختصاص می‌دهند.

این پدیده بیشتر در بدنه و ساختار سازمان‌های بزرگ، نظام‌های دیوان‌سالار پیچیده و غیر شفاف، سیستم قضایی معیوب و ناقص مشاهده می‌شود که این امر موجب اخلال در تمامی زمینه‌های اقتصادی، اجتماعی و سیاسی و همچنین نارضایتی عموم مردم می‌گردد.

سازمان شفافیت بین‌المللی با شاخص درک فساد، همه ساله کشورها را برحسب درجه فساد موجود در میان مقامات اداری و سیاستمداران، رتبه‌بندی می‌نماید. این شاخص یک شاخص ترکیبی است که بر مبنای داده‌هایی در ارتباط با فساد که توسط آمارگیری از کارآفرینان و کارشناسان برجسته در سازمان‌های مختلف انجام می‌گیرد، محاسبه می‌شود.

جمهوری اسلامی ایران، وارث یک نظام اداری توأم با فساد در دستگاه حاکمیتی، ساختارهای متورم دولتی و غیر دولتی و زیر مجموعه‌های آن بوده است که برخی بازمانده از نظام گذشته و بخشی معلول عملکردهای نامناسب و شرایط ناگزیر سال‌های پس از پیروزی انقلاب اسلامی است.

بطور کلی ناکارآمدی دستگاه‌های نظارتی، عدم ایفای نقش مناسب نهادهای مدنی در نظارت بر عملکرد نظام اداری، نبود نظام ارزیابی عملکرد موثر، نبود نظام کنترل مدیریت، نارسا و سنتی بودن فرآیندها و روش‌های اداری، مبهم و متعدد بودن قوانین و مقررات، ناکارآمدی ساختارهای اداری، دخالت بیش از حد دولت در اقتصاد و انحصارهای دولتی همراه با سوء تدبیرها و ... زمینه استفاده از رانت‌های خاص برای گروه معدودی از شهروندان و دستیابی آنها به ثروتهای هنگفت و گسترش فساد را فراهم آورده‌اند و باعث بروز نارضایتی‌های مردمی شده است.

این مساله حساسیت و عزم جدی دولتمردان در مبارزه با فساد را می‌طلبد. مقام معظم رهبری از اوایل دهه هفتاد حساسیت این موضوع را به صاحب‌منصبان گوشزد نمودند و در سال‌های اخیر با صدور فرمان ۸ ماده‌ای و تاکید مکرر ایشان بر لزوم مبارزه با فساد اقتصادی و اداری، گام‌های مهمی در راستای مبارزه با فساد در کشور برداشته شده است.

بخش اول: درآمدی بر شناخت فساد

۱- تعاریف واژگان مرتبط با فساد

مفهوم شناسی فساد

کلمه «فساد» از ریشه «فسد» بوده که به معنای تباه ساختن، به ستم مال کسی را گرفتن و جلوگیری کردن از انجام اعمال درست و سالم است.^۱ فساد در زبان انگلیسی با عنوان «Corruption» و ریشه لاتینی «Rumpere» مطرح می‌شود، که به معنای شکستن و نقض کردن است. چیزی که شکسته یا نقض می‌شود، می‌تواند قوانین و مقررات یا قواعد اداری باشد.^۲ بدین معنا، فساد یعنی هر پدیده‌ای که مجموعه‌ای را از اهداف و کارکردهای خود بازدارد. اما در اصطلاح، به هر نوع تصرف غیر قانونی در اموال دولتی و سوء استفاده از موقعیت و استفاده غیر قانونی از اختیارات و قدرت در جهت استفاده از امکانات مالی اطلاق می‌شود؛ که دارای مصادیقی چون اختلاس، رشوه، اخاذی و رانت‌های اقتصادی، برداشت و دخل و تصرف غیر قانونی در وجوه و اموال، استفاده از امتیازات و بهره‌برداری‌های مالی و اشکال گوناگون دیگر است.^۳ همچنین طبق تعریف بیان شده در فرهنگ «وبستر»؛ فساد، پاداش نامشروعی است که برای ورود فرد (کارگزار)، به تخلف از وظیفه محوله پرداخت می‌شود.

تعریف فساد از نظر اندیشمندان مختلف

حضرت علی (ع) در عهدنامه مکتوب خود به مالک‌اشتر چنین بیان نموده‌اند: باید محبوبترین امور نزد تو میانه‌ترینش در حق، و همگانی‌ترینش در عدالت، و جامع‌ترینش در خشنودی رعیت باشد، چرا که خشم عموم خشنودی خواص را بی نتیجه می‌کند، و خشم خواص در برابر خشنودی عموم بی اثر است.^۴

گونار میردال عقیده دارد فساد اداری به موارد گوناگون از انحراف یا اعمال قدرت شخصی و استفاده نامشروع از مقام و موقعیت شغلی قابل اطلاق است.^۵

جی. اس. نای فساد را رفتاری می‌داند که به دلیل جاه‌طلبی‌های شخصی، معرف انحراف از شیوه عادی انجام وظیفه باشد و به صورت تخلف از قوانین و مقررات و انجام دادن اعمالی از قبیل ارتشا، پارتی بازی و اختلاس تجلی می‌کند.^۶

۱-دهخدا، علی اکبر؛ لغت نامه دهخدا، تهران، چاپ و انتشارات دانشگاه تهران، ۱۳۷۷، چاپ دوم از دوره جدید، جلد ۱۱، ص ۱۷۱۵۰.

۲-تائزی، ویتو؛ مسأله فساد، فعالیت‌های دولتی و بازار آزاد، ترجمه بهمن آقایی، مجله اطلاعات سیاسی-اقتصادی، ۱۳۷۸ ش ۱۴۹، ص ۱۸۲ و ۱۸۳.

۳-دادگر، حسن و معصومی‌نیا، غلام‌علی؛ فساد مالی، تهران، کنون اندیشه جوان، ۱۳۸۳، چاپ اول، ص ۱۶.

۴-انصاریان، حسین؛ ترجمه نهج البلاغه، نامه شماره ۵۳ حضرت علی(ع) به مالک اشتر نخعی، ص ۳۹۹

۵- صفری، سعید، نائی، حمید رضا، رویکردهای مختلف در مبارزه با فساد، از سلسله مقالات دریافتی در دومین همایش علمی و پژوهشی نظارت و بازرسی، مرداد ۱۳۸۰.

۶-عباس زادگان، سید محمد "فساد اداری" نشر دفتر پژوهش‌های فرهنگی، ۱۳۸۳.

مک مولن معتقد است فساد، زمانی رخ می‌دهد که یک مأمور دولت به ازای انجام دادن کاری که از آن نپسندیده، رشوه‌ای نقدی و یا جنسی قبول کند.^۷

از نظر **تانزی** فساد براساس نقش وابستگی های اجتماعی و خانوادگی در تصمیم کارمندان موثر می‌باشد و این بدین معنا است که یک کارمند و مسئول دولتی در اتخاذ تصمیم‌های اداری تحت تأثیر منافع شخصی و یا روابط و علائق خانوادگی و اجتماعی قرار گرفته است.^۸

از دیدگاه **توبالد** فساد اداری یعنی استفاده غیرقانونی از اختیارات اداری و دولتی برای نفع شخصی.^۹

مؤسسه گالوپ، فساد را اقدامات غیرقانونی که از طریق آن‌ها شهروندان به مقامات دولتی رشوه می‌دهند تا مجوز بگیرند ،

قرارداد ببندند یا از مجازات بگریزند و به طور خلاصه، رشوه دادن برای فائق آمدن تعریف کرده است.^{۱۰}

منتسکیو معتقد است، فساد باعث می‌شود که یک سامانه سیاسی صحیح و خوب به یک سامانه ناپسند تبدیل گردد. به عقیده - وی در حکومت‌های مبتنی بر دموکراسی از شدت و حدت فساد کاسته می‌شود، اما بر عکس، حکومت‌های دیکتاتوری ، زمینه را برای بروز و ظهور فساد مهیاتر می‌کند.

فساد طبق تعریفی که در فرهنگ وبستر آمده ، عبارت است از «پاداشی نامشروع که برای وادار کردن فرد به تخلف از وظیفه ، تخصیص داده می‌شود .» و در فرهنگ آکسفورد به رفتار نادرست یا غیر قانونی افرادی اطلاق می‌شود که از قدرت برخوردار هستند .

از نظر **فلاسفه عصر باستان** ، فساد به منزله نوعی بیماری اجتماعی است که با عملکرد نامناسب خود، نظم سیاسی را ویران می‌سازد .

به عقیده **ماکیاولی**^{۱۱}، فساد جریانی است که طی آن موازین اخلاقی افراد سست و فضیلت تقوای آنان به نابودی کشیده می‌شود. از آنجا که بیشتر افراد ضعیف هستند و عاری از تقوی و پرهیزکاری، بنابراین زمینه فساد در آنها همواره موجود است ، مگر در زمانی که تحت هدایت و زیر نفوذ یک رهبر بزرگ قرار گیرند .

ابن خلدون نیز به فساد اداری توجه داشته و علت اصلی آن را علاقه شدید طبقات حاکم به زندگی تجملاتی عنوان می‌کند. به نظر وی، هزینه بالای تجملات، طبقات حاکم را وادار می‌کند به فساد اداری متوسل شوند .^{۱۲}

فساد از منظر بانک جهانی :

بانک جهانی و سازمان بین المللی شفافیت، فساد را سوء استفاده از اختیارات دولتی (قدرت عمومی) برای کسب منافع شخصی (خصوصی) تعریف کرده‌اند. این تعریف مورد توافق عمومی در جهان است .^{۱۳}

فساد از منظر اقتصادی :

فساد از منظر اقتصادی به رعایت نکردن اصل معاملات آزاد به قصد سودبردن خود یا دوستان و اقوام تعریف شده است .

^۷ - همان منبع

^۸ - عباس زادگان ، سید محمد "فساد اداری " نشر دفتر پژوهشهای فرهنگی ، ۱۳۸۳ .

^۹ - همان منبع

^{۱۰} - همان منبع

^{۱۱} -Machiavelli.

^{۱۲} حبیبی ، نادر ، فساد اداری ، نشر وثقی ، ۱۳۷۵

۲۰۱۳ International transparency organization ۱۳

فساد بر مبنای افکار عمومی جامعه :

ارزش‌های فرهنگی هر جامعه با سایر جوامع متفاوت است و در داخل یک جامعه نیز این ارزش‌ها در طول زمان تغییر می‌کند. فساد اداری را باید با توجه به دیدگاه‌های عمومی تعریف کرد. یکی از مشکلات تعاریف فساد این است که نظر عموم مردم با دیدگاه نخبگان سیاسی متفاوت است.^{۱۴}

۲- واژه فساد در قرآن

فساد، در قرآن کریم در چه معانی به کار رفته است؟

در قسمتی از آیات مورد بحث، بخشی از صفات اصلی مفسدان و آنها که عقل و اندیشه واقعی خود را از دست داده‌اند را بیان می‌کند و می‌فرماید :

و آنها که عهد الهی را بعد از محکم کردن می‌شکنند، و پیوندهایی را که خدا فرمان به برقراری آن داده، قطع می‌کنند و در روی زمین افساد می‌نمایند، لعنت و مجازات سرای دیگر از آنهاست^{۱۵}

و در حقیقت تمام مفاسد عقیدتی و علمی آنها در سه جمله، خلاصه شده است:

۱- شکستن پیمان‌های الهی که شامل پیمان‌های فطری، پیمان‌های عقلی و پیمان‌های تشریحی می‌شوند.

۲- قطع رابطه‌ها: رابطه با خدا، رابطه با رهبران الهی، رابطه با خلق و رابطه با خویش‌ن

۳- آخرین قسمت که ثمره دو قسمت قبل است، فساد در روی زمین است.

فساد که نقطه مقابل صلاح است، به هر گونه تخریب و ویرانگری گفته می‌شود. فساد هر گونه خارج شدن اشیا از حالت اعتدال است، کم باشد یا زیاد، و نقطه مقابل آن صلاح است و این در جان و بدن و اشیایی که از حد اعتدال خارج می‌شوند، تصور می‌شود^{۱۶}.

بنابر این تمام نابسامانی‌هایی که در کارها ایجاد می‌گردد، و همه افراط و تفریط‌ها در کل مسائل فردی و اجتماعی، مصداق فساد است. در قرآن مجید نیز در بسیاری از موارد فساد و صلاح در برابر یکدیگر قرار گرفته‌اند.

فساد به طور کلی، یا فساد فی الارض یک معنی بسیار وسیع دارد که بزرگترین جنایات همچون جنایات فرعون و سایر جباران، و کارهای کمتر از آن را و حتی گناهان همچون کم‌فروشی و تقلب در معامله را شامل می‌شود، و البته با توجه به مفهوم وسیع فساد که هر گونه خروج از حد اعتدال را شامل می‌شود، این وسعت کاملاً قابل درک است.

برخی از آیاتی که در قرآن در خصوص فساد آمده است:

آنان که در زمین فساد می‌کنند و (هرگز) به اصلاح نمی‌پردازند.^{۱۷}

و خداوند افسادگر را از اصلاح‌گر می‌شناسد.^{۱۸}... و به اصلاح پرداز و از راه فسادانگیزان پیروی مکن.^{۱۹}

۱۴ عباس زادگان، سید محمد «فساد اداری» نشر دفتر پژوهش‌های فرهنگی، ۱۳۸۳.

۱۵ سوره رعد، آیه ۲۵

۱۶ اراغ، مفردات

۱۷ سوره شعراء آیه ۱۵۲

۱۸ سوره بقره آیه ۲۲۰

در بعضی از موارد ایمان و عمل صالح را در برابر فساد قرار داده است،

آیا ما کسانی را که ایمان آورده و عمل‌های شایسته انجام داده‌اند (در مقام پاداش) همانند فسادانگیزان در روی زمین قرار می‌دهیم؟^{۲۰}

از سوی دیگر در بسیاری از آیات قرآن، فساد با کلمه فی الارض، همراه شده که نشان می‌دهد، نظر به جنبه‌های اجتماعی مساله است. این تعبیر در بیست و چند مورد از قرآن به چشم می‌خورد.

و از سوی سوم فساد و افساد در آیات مختلف قرآن مجید با گناهان دیگری که شاید غالباً جنبه مصداق دارد بیان شده که بعضی از این گناهان فوق العاده بزرگ و بعضی از آن‌ها کوچکتر است؛ مثلاً: گاهی هم ردیف با جنگ با خدا و پیامبر آمده است مانند

جز این نیست که کیفر کسانی که با خدا و رسول او می‌جنگند و در زمین به فساد و تبهکاری می‌پویند.^{۲۱}

و گاهی هم‌ردیف با هلاک کردن حرث و نسل (انسان‌ها و زراعت‌ها) بیان شده:

و چون روی گرداند (و از نزد تو بیرون رود، یا چون سرپرست کاری شود) در زمین به راه افتد تا در آن فساد کند و کشت و نسل را نابود نماید.^{۲۲}

و گاه در کنار برتری جویی و سرکشی قرار گرفته:

آن خانه برتر و والای آخرت را از آن کسانی قرار می‌دهیم که در روی زمین اراده برتری و تسلط (بر دیگران) و فساد و تباهی ندارند.^{۲۳}

و نیز این کلمه (فساد فی الارض) گاه در مورد سرقت به کار رفته، همان گونه که در داستان برادران یوسف می‌خوانیم که پس از اتهامشان به سرقت گفتند:

(برادران یوسف) گفتند: به خدا سوگند شما نیک می‌دانید که ما نیامده‌ایم در روی زمین تبهکاری کنیم و ما هرگز دزد نبوده‌ایم. سوره یوسف، آیه ۷۳

و گاه هم‌ردیف کم‌فروشی بیان شده همان گونه که در داستان شعیب می‌خوانیم: و از مردم کالاهایشان را (هنگام اداء حقوق در تمام سنجیدنی‌ها) کم مگذارید و تبهکارانه در روی زمین نپوید.^{۲۴}

و بالآخره گاهی به معنی به هم ریختن نظام عالم هستی و جهان آفرینش آمده است: اگر در آسمان‌ها و زمین خدایان دیگری غیر از الله وجود داشت، بی‌شک هر دو (آسمان‌ها و زمین از نظر حدوث و بقا) فاسد می‌شدند.^{۲۵}

با توجه به این که مجازات‌ها باید با میزان جرم، مطابقت داشته باشد روشن می‌شود که هر گروهی از این مفسدان باید یک نوع مجازات شوند و مجازات همه یک نواخت نیست.

۱۹ سوره اعراف آیه ۱۴۲

۲۰ سوره ص، آیه ۲۸

۲۱ سوره مائده، آیه ۳۳

۲۲ سوره بقره، آیه ۲۰۵

۲۳ سوره قصص، آیه ۸۳

۲۴ سوره هود- آیه ۸۵

۲۵ سوره انبیاء، آیه ۲۲

حتی در آیه ۳۳ سوره مائده که مفسد فی الارض با محارب با خدا و پیامبر همراه ذکر شده، چهار نوع، مجازات می‌بینیم که حتما حاکم شرع باید در هر مورد مجازاتی را که با مقدار جنایت متناسب است برگزیند. (کشتن - بدار آویختن - قطع ایدی و ارجل - و تبعید)

برای ریشه کن کردن این گونه مفاسد، در هر مورد باید به وسیله‌ای متمسک شد، گاهی نخستین مرحله امر به معروف و نهی از منکر، یعنی نصیحت و اندرز و تذکرات، کافی است، ولی زمانی هم فرا می‌رسد که باید به آخرین درجه شدت عمل یعنی جنگ متوسل شد.

ضمناً تعبیر به فساد فی الارض ما را به یک واقعیت در زندگی اجتماعی انسان‌ها رهنمون می‌کند و آن این که مفاسد اجتماعی، معمولاً موضعی نخواهند بود و در یک منطقه نمی‌توان آنها را محصور ساخت، بلکه در سطح اجتماع و در روی زمین گسترش پیدا می‌کنند و از یک گروه به گروه دیگر سرایت خواهد کرد.

این نکته نیز از آیات قرآن به خوبی استفاده می‌شود که یکی از اهداف بزرگ بعثت پیامبران، پایان دادن به هر گونه فساد در ارض (به معنی وسیع) بوده است آن چنان که از قول شعیب، پیامبر بزرگ الهی می‌خوانیم: گفت: ای قوم من، مرا خبر دهید، اگر من از جانب پروردگار خود بر دلیلی روشن و معجزاتی (بر نبوت خویش) باشم و او از جانب خود مرا روزی نیکو (نبوت و دینی جامع) داده باشد (آیا باز هم دعوت من باطل و سفاهتی است)؟ و من نمی‌خواهم خود بر خلاف کاری که شما را از آن نهی می‌کنم بروم، من تا آنجا که بتوانم جز اصلاح (حال جامعه را) نمی‌خواهم، و توفیق من جز به یاری خدا نیست بر او توکل کردم و به سوی او باز می‌گردم.^{۲۶}

۳- اهمیت مبارزه با فساد از دیدگاه مقام معظم رهبری

* متولیان مبارزه‌ی با فساد هم در این زمینه نقش دارند. حالا اسم فساد زیاد آورده میشود. حرف زدن راجع به فساد که فایده‌ای ندارد؛ با «دزد دزد» گفتن، دزد از دزدی دست برنمیدارد؛ باید رفت، وارد شد. مسئولان کشور، روزنامه که نیستند که راجع به فساد حرف میزنند. بله، روزنامه راجع به فساد ممکن است حرف بزنند، من و شما که مسئول هستیم باید اقدام کنیم؛ حرف دیگر چیست؟ وارد بشوید؛ [اگر] بلدیم اقدام کنیم، جلوی فساد را به معنای واقعی کلمه بگیریم.^{۲۷}

* مبارزه با فساد، یک حرکت و رفتار علوی است و قاطعیّت علوی را لازم دارد و به فضل پروردگار مسئولانی که دست‌اندرکار این مبارزه هستند، با الهام از امیرالمؤمنین (ع) باید این قاطعیّت را اعمال کنند و اعمال خواهند کرد.^{۲۸}

* از جمله مسائلی که در این مبارزه وسیع حتماً باید مورد توجه قرار گیرد، این است که تنها با کسی که فساد کرده و فساد را که تحقق پیدا کرده است، برخورد نشود؛ مواظب باشند فساد به وجود نیاید. بنده به مسئولان دستگاههای اجرایی و قضایی تأکید کرده‌ام، بگردند ببینند جاهایی که گلوگاه فساد است، کجاست؛ آن جا را تحت نظارت قرار دهند و نگذارند از اوّل فساد به وجود بیاید.^{۲۹}

۲۶ سوره هود- آیه ۸۸

۲۷ بیانات در دیدار جمعی از کارگران سراسر کشور ۱۳۹۴/۰۲/۰۹

۲۸ دیدار زائران و مجاوران حرم مطهر رضوی ۱۳۸۰/۱۲/۱۲

۲۹ دیدار کارگزاران حج و مسئولان برگزارکننده مراسم دهه فجر ۱۳۸۰/۱۱/۰۳

* از جمله‌ی مهمترین کارها، مبارزه‌ی با فساد است. مبارزه‌ی با فساد، یک جنبه‌ی اخلاقی محض نیست؛ اداره‌ی کشور متوقف به مبارزه‌ی با فساد است.^{۳۰}

* باید به این نقطه توجه کرد که در هر جایی فساد به وجود بیاید، مثل زخم واگیرداری است. شما که مدیر هستید، شما که مسؤول هستید، شما که یک مجموعه به دستتان سپرده شده است، با بروز فساد در زیرمجموعه‌ی خود به طور جدی مقابله کنید و حساسیت نشان دهید؛ بدون این، کار پیش نخواهد رفت و اوضاع بسامان نخواهد شد.^{۳۱}

۴- انواع فساد:

در یک طبقه بندی کلی و جامع، فساد را می توان بر سه دسته فساد سیاسی، اداری و اقتصادی تقسیم بندی کرد.^{۳۲}

فساد سیاسی: ارائه تعریف تعمیم پذیر و غیرمتناقض از فساد سیاسی ممکن نیست، هرگونه تعریفی از فساد سیاسی، مفهومی از سیاست غیرآلوده به فساد را مفروض می‌دارد. مفهوم فساد سیاسی با توجه به ماهیت بستر سیاسی مورد بحث متفاوت است. البته این به معنای نوعی نسبی‌گرایی قیاس ناپذیر نیست که نتوان بین دو نظام سیاسی به داوری مقایسه‌ای دست زد. بلکه حکایت از آن دارد که فساد در یک جامعه سیاسی دموکراتیک، ممکن است (یا حتی باید) از مشابه خود در جامعه‌ای غیر دموکراتیک شکل متفاوت به خود بگیرد. در تعریف کاملاً ساده، فساد سیاسی عبارت است از سوء استفاده از قدرت دولتی واگذار شده به وسیله رهبران سیاسی برای کسب منافع خصوصی و شخصی با هدف افزایش قدرت و ثروت.

فساد اداری: عبارت است از سوء استفاده نهاده شده شخص از منابع عمومی و دولتی توسط کارگزاران خدمات عمومی. فساد اداری به مفهوم فروش مالکیت دولتی یا بهره‌برداری از اموال عمومی توسط دولت‌مردان در راستای اهداف خود یا خویشاوندان است.

فساد اقتصادی: این نوع فساد بیش‌تر از رابطه متقابل دولت و اقتصاد بازار ناشی شده و در مواقعی که خود دولت بخشی از فعالیت اقتصاد بازار را درون خود داشته باشد، نمود فراوان‌تری می‌یابد. بدین ترتیب یکی از ریشه‌های فساد اقتصادی، دولت است و از بالا هدایت می‌شود.

«هیدن هیمر^{۳۳}»، محقق علوم سیاسی، فساد اداری را به سه نوع تقسیم می‌کند:

الف) فساد اداری سیاه:

هر کاری که از نظر توده‌ها و نخبگان سیاسی منفور است و عامل آن باید تنبیه شود. مثال دریافت رشوه برای نادیده گرفتن معیارهای ایمنی در احداث مسکن

ب) فساد اداری خاکستری:

کاری که از نظر نخبگان منفور است، اما توده‌های مردم در مورد آن بی تفاوت هستند. مثل کوتاهی کارمندان در اجرای قوانین که در بین مردم از محبوبیت چندانی برخوردار نیست.

ج) فساد اداری سفید:

کاری که در ظاهر، مخالف قانون است، اما اکثریت اعضای جامعه نخبگان سیاسی و اکثر مردم عادی آنرا آنقدر مضر و با اهمیت نمی‌دانند که خواستار تنبیه آن باشند. مثل چشم‌پوشی از موارد نقض مقرراتی که در اثر تغییرات اجتماعی و فرهنگی ضرورت خود را از دست داده‌اند.

^{۳۰}دبیدار نمایندگان مجلس ۱۳۸۳/۰۲/۲۷

^{۳۱}دبیدار جمعی از مسئولان و نخبگان استان همدان ۱۳۸۳/۰۴/۱۹

^{۳۲}ربیعی، علی، زنده باد فساد، سازمان چاپ و انتشارات وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی، ۱۳۸۳.

۵- رویکردهای نظری برای پیشگیری و مبارزه با فساد

بطور کلی محققان چهار رویکرد متفاوت را برای پیشگیری و مبارزه با فساد اداری بر شمرده اند که عبارتند از :

۱- رویکرد علمی:

در این رویکرد به کمک شاخه‌های علوم رایج بخصوص علوم انسانی، به شناخت و چپستی پدیده فساد اداری و چرایی بروز آن و چگونگی پیشگیری و یا مبارزه با آن می‌پردازند.

۲- رویکرد تجربی:

در این رویکرد، به بررسی تجربیات انجام شده در کشور، از حیث فرصت‌ها و تهدیدها، نقاط قوت و نقاط ضعف مربوط به مبارزه با فساد اداری پرداخته می‌شود.

۳- رویکرد ارزشی:

در این رویکرد با مراجعه به منابع ارزشی هر جامعه، مبانی و مصداق‌های پیشگیری و مبارزه با فساد اداری استنباط و استخراج می‌شود.

۶- زمینه‌ها و علل فساد:

درباره فساد، زمینه‌ها و عوامل ایجاد آن دیدگاه‌ها و نظریات مختلف بیان شده است. دانشمندان علوم جامعه‌شناسی، حقوق جزا، روان‌شناسی و فلسفه هر یک بر اساس مبنای فکری و نظری خود، عواملی را برای وقوع فساد بر شمرده‌اند. نزد برخی، عوامل اقتصادی و سیاسی از اهمیت بیشتری برخوردار است و نزد برخی دیگر عوامل وراثتی، روانی و اجتماعی- فرهنگی. دین مقدس اسلام و شریعت نبوی با ارائه دیدگاهی جامع و یک‌همه‌جانبه‌نگری، مجموعه‌ای از عوامل و زمینه‌های درونی (وراثتی و روانی) و بیرونی (فرهنگی، تربیتی، خانواده، اجتماعی و اقتصادی) را در تحقق گناه و بطور عام بزه موثر می‌داند.

۷- ضرورت مبارزه با فساد:

مطالعات نشان می‌دهد^{۳۴}، فساد مالی اعتماد را که لازمه هر فعالیت اقتصادی سالم است، در جامعه از بین می‌برد، بر قانون اثر گذاشته و آن را به گونه‌ای متفاوت به اجرا در می‌آورد، جامعه را به جایگاهی تبدیل می‌کند که صاحبان سرمایه و قدرت و گاهی هم جنایت‌کاران با تشکیلات سازمان یافته خود فرمانروای مطلق آن می‌شوند، شبکه توزیع درآمدها را در جامعه بر هم می‌زند و فاصله فقیر و غنی را افزایش می‌دهد.

این پدیده همچنین هزینه‌های معاملات دولتی را افزایش و درآمد دولت را کاهش داده، میانگین رشد اقتصادی را بر هم زده و آن را کاهش می‌دهد. فساد مالی مانند سرطانی است که تک‌تک سلول‌های سالم جامعه را آلوده و بیمار می‌کند و پس از گسترش و سیستمی شدن آن هیچ برنامه و نسخه‌ای قادر نخواهد بود این بیماری مهلک را درمان کند. بدون شک برای درمان این بیماری، جامعه باید داروهای تلخی را مصرف و گاهی حتی دردی را هم تحمل کند. اما اگر به خاطر این تلخی‌ها و دردهای احتمالی مسامحه کنیم، در آن صورت ممکن است مبارزه با فساد مالی در ایران به نوش داروی بعد از مرگ سهراب تبدیل شود.

فساد مفید است یا مضر؟

به اعتقاد برخی از افراد^{۳۵} فساد حداقل در سه حالت می تواند مفید باشد:

- ۱ - هنگامی که از طریق آن بتوان بر مقررات خشک، سخت گیرانه و انعطاف ناپذیر یک اقتصاد بیش از حد مقرراتی فائق آمد.
 - ۲ - هنگامی که این امکان را بوجود می آورد تا گروه های قومی یا اجتماعات اقلیت تجاری، موانع تحمیل شده سیاسی را دور بزنند.
 - ۳ - هنگامی که سبب فراهم شدن خدمات رفاهی برای کسانی می گردد که در معرض یا تحت سلطه یک رژیم سیاسی ظالم یا فاقد صلاحیت قرار دارند.
- در این صورت به زعم علی ربیعی، فساد روغن کاری چرخ توسعه است.

۸- فساد اداری

تعریف فساد اداری:

فساد اداری، عبارت است از استفاده غیرقانونی از اختیارات حاکمیتی برای نفع شخصی. در این تعریف مجموعه ای از قوانین و ضوابط مدون اداری وجود دارد که چارچوب فعالیت های مجاز اداری را تعیین می کند. حال هرگونه انحراف اداری که مغایر با این قوانین بوده و انگیزه ارتکاب آن انتفاع شخصی باشد، فساد اداری تلقی می شود.

عوامل موثر بر فساد اداری:

در جوامع مختلف عوامل موثر گوناگونی را برای ظهور پدیده شوم فساد اداری بر شمرده اند که بررسیهای صورت گرفته حاکی از آن میشود که در زیر به اهم عوامل اشاره می کنیم:

- ۱ - پایین بودن حقوق و مزایای کارکنان
- ۲ - فرهنگ جامعه
- ۳ - کمبود یا نبود قوانین و مقررات و سیاست های دقیق و ظریف برای مقابله با فساد
- ۴ - وسیع بودن حیطه تصمیم گیری و اقتدار مدیران
- ۵ - فقدان شفافیت و روشنگری سازمانی
- ۶ - فقدان حساب پس دهی
- ۷ - کمبود موسسات ناظر و کنترلی در جامعه
- ۸ - شرایط و ویژگی های اجتماعی کشورهای در حال توسعه
- ۹ - وجود شرایط و فرمت مناسب برای تبانی
- ۱۰ - رسم نمودن اعطاء هدیه به تسهیل کننده کار
- ۱۱ - ایجاد روابط دوستانه ابزاری
- ۱۲ - برنده شدن در مناقصه ها و مزایده ها با تفاوت اندک
- ۱۳ - استفاده از کارمند نفوذی در سازمان
- ۱۴ - پاداش و مزایای نامطلوب
- ۱۵ - طرز تلقی های غیر نظام مند

۹- راهکارهای مبارزه با فساد اداری :

الف) راهکارهای سازمانی :

- کوچک سازی دولت و توسعه خصوصی سازی
- کاستن از حجم قوانین و ساده و شفاف سازی آنها
- شایسته سالاری در عزل و نصب های مدیران
- اصل قرار گرفتن «خدمت به مشتریان» در دستگاه های دولتی
- مشارکت کارکنان در اداره امور و تکریم ایشان
- ملزم ساختن دستگاه های دولتی بر پاسخگویی به افکار عمومی
- فرهنگ سازی و ارتقاء دانش کارکنان دستگاه های دولتی در خصوص مبارزه با فساد

ب) راهکارهای فرهنگی و اجتماعی :

- ترویج فرهنگ سلامت اقتصادی و اداری در جامعه
- آگاه ساختن مردم به قوانین ، مقررات و حقوق شهروندی

ج) راهکارهای سیاسی :

- تقویت نهادهای نظارتی جامعه مدنی مثل مطبوعات ، احزاب و سازمانهای غیردولتی
- سیاست زدایی نظام اداری
- تقویت دموکراسی در جامعه
- تقویت استقلال دستگاه قضایی

د) راهکارهای اقتصادی :

- اصلاح نظام پرداخت حقوق کارکنان دولت و متناسب کردن آن با سطح تورم و هزینه ها
- متناسب نمودن پرداخت ها با عملکرد
- کوچک کردن دولت
- حذف انحصارات اقتصادی
- حذف یارانه های عمومی و هدف مند کردن آنها

۱۰- مروری بر قوانین و مقررات مرتبط با فساد:^{۳۶}

مبانی قانونی مبارزه با فساد اداری در جمهوری اسلامی ایران عبارتند از :

- * سند چشم انداز جمهوری اسلامی ایران در افق ۱۴۰۴ ه ش
- * برخی مفاد قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران
- * فرمان هشت ماده ای مقام معظم رهبری در تاریخ ۱۳۸۰/۲/۱۰
- * بندهای ۱۴ و ۱۶ سیاست های کلی برنامه پنجم توسعه

^{۳۶} دفتر مدیریت عملکرد وزارت راه و شهر سازی (ویژه برگزاری نمایشگاه سیزدهمین کنفرانس انجمن آمبود زمان - بازرسان آسیایی) و گرامیداشت ۹ دسامبر

* قانون مدیریت خدمات کشوری مواد ۹۰ و ۹۱ و ۹۲ و ۹۷

* سیاست‌های کلی نظام اداری ابلاغی مقام معظم رهبری

* قانون ارتقای سلامت اداری و مقابله با فساد

* قانون مجازات اسلامی

* قانون رسیدگی به تخلفات اداری

* قانون الحاق جمهوری اسلامی ایران به کنوانسیون مبارزه با فساد سازمان ملل متحد

* برنامه ارتقای سلامت اداری و مقابله با فساد (مصوبه هیئت وزیران)

* آئین نامه پیشگیری و مبارزه با رشوه در دستگاههای اجرایی (مصوبه هیئت وزیران)

۱۱- آشنایی با سازمان شفافیت بین المللی^{۳۷}

سازمان شفافیت بین‌المللی، یک سازمان غیردولتی است که در سال ۱۹۹۳ تاسیس شده و دفتر اصلی آن در برلین آلمان قرار دارد. این سازمان در حدود ۱۸۰ کشور نمایندگی دارد و هدف آن تلاش برای مبارزه با فساد و افزایش آگاهی در مورد آن است. این سازمان سالیانه اقدام به انتشار «شاخص ادراک فساد»^{۳۸} می‌کند. برای سنجش فساد، شاخص‌هایی نظیر اختلاس، رشوه‌گیری، خرید و فروش پست‌های دولتی، رشوه‌پذیری دستگاه قضایی، فساد مالی میان سیاستمداران و مقام‌های دولتی و عدم مبارزه موثر با مواد مخدر در نظر گرفته می‌شود.

آمارگیرهایی که برای تهیه این شاخص انجام می‌گیرد، سوالاتی را در رابطه با سوءاستفاده قدرت دستگاه‌های دولتی و عمومی از منافع مردم مورد پرسش قرار می‌دهد. بطور مثال، در رابطه با رشوه‌گیری توسط دستگاه‌های دولتی.

نظرسنجی‌ها، همه موارد فساد مدیریت و فساد سیاسی کوچک و بزرگ را شامل می‌شود.^{۳۹}

تنها روش مقایسه فساد در کشورها، بر مبنای تجربه افرادی است که با واقعیت‌های فاسد در کشورشان مواجه شده‌اند. درجه اعتبار و اهمیت این شاخص در کشورها متفاوت می‌باشد و این بستگی به تعداد منابع اطلاعاتی موجود در هر کشور جهت ارزیابی فساد دارد. رتبه‌بندی شاخص درک فساد، بین ۰ تا ۱۰ می‌باشد که از مجموع نظرسنجی‌ها و ارزیابی‌ها بدست می‌آید. براساس این شاخص، کشور با کمترین نمره، دارای بالاترین درجه فساد می‌باشد و بالعکس کشور با بالاترین نمره، دارای کمترین درجه فساد می‌باشد.

کشور ایران از جمله کشورهای در حال توسعه‌ای است که قریب به پنج دهه برنامه‌های نوسازی و توسعه را اجرایی نموده‌است. در گذشته، دولت با افزایش منابع نفتی زیاد و درآمدهای ناشی از آن بخصوص پس از سال ۱۹۷۰، منابع را صرف افزایش واردات (به جای توجه به تولید)، خریدهای دفاعی جاه طلبانه و گسترش سازمان‌های اداری نمود که این امر باعث مهیا شدن زمینه‌های بروز فساد گردید.

^{۳۷} International transparency (IT)

^{۳۸} corruption perception Index (CPI)

پس از انقلاب اسلامی ایران در سال ۱۹۷۹، رویکرد مکتبی و اهداف انقلابی سطوحی از فساد در میان نخبگان را کاهش داد. مطالعه اخیر ایران حاکی از آن است که، در دو دهه اخیر مظاهری از فساد مالی و اداری رجال سیاسی به شکل لجام گسیخته‌ای نمود پیدا کرده است. بر این اساس جلوه‌های فساد سطح دوم، فساد میان کارمندان رده پائینی که در قالب رشوه‌های عمومی، کارسازی‌های غیرقانونی صورت می‌گیرد، در سازمان‌های اداری، قضایی و پلیسی برای عموم مردم از اهمیت کمتری برخوردار شده است.

فارغ از این مباحث، تلقی مردم و سازمان‌های بین‌المللی حاکی از وجود فساد در سطح اول (فساد در بین نخبگان سیاسی مرتبط) و دوم (فساد میان رده‌های پائینی بدنه حاکمیت) در کشور ایران است.^{۴۰}

سازمان بین‌المللی شفافیت طبق رسم هر ساله، اقدام به رتبه‌بندی کشورهای جهان نموده است. در این رتبه بندی، ۱۷۵ کشور از لحاظ فساد اداری و اقتصادی مورد سنجش قرار گرفته‌اند. گزارش جدید این سازمان بیانگر آن است که رتبه شفافیت برخی کشورها از جمله چین و ترکیه بشدت تنزل یافته و رتبه ایران با ۸ پله صعود از رتبه ۱۴۴ در سال گذشته به رتبه ۱۳۶ در میان ۱۷۵ کشور ارتقا یافته است. کشورهای کره شمالی و سومالی با رتبه ۱۷۴ به طور مشترک جایگاه آخر را به خود اختصاص دادند و بعنوان فاسدترین کشورها معرفی شده‌اند. پیشتر، رتبه ایران از نظر «سنجش جهانی فساد» تا سال ۲۰۰۹ میلادی تنزل یافت و در همان سال به بدترین وضعیت خود، رتبه ۱۶۸ جهان رسید. بهترین جایگاه ایران در دو دهه اخیر، به سال ۲۰۰۳ میلادی باز می‌گردد؛ زمانی که رتبه این کشور به ۷۸ رسیده بود.^{۴۱}

بر اساس گزارش ۲۰۱۴ سازمان بین‌المللی شفافیت، نمره شاخص ادراک فساد ایران در سال ۲۰۱۴ برابر ۲۷، در سال ۲۰۱۳ برابر با ۲۵ و در سال ۲۰۱۲ برابر با ۲۸ بوده است. در این گزارش کشور دانمارک با نمره ۹۲ از ۱۰۰ شفاف‌ترین کشور جهان معرفی شده است و پس از آن کشورهای نیوزیلند با نمره ۹۱ و فنلاند با نمره ۸۹ به ترتیب رتبه‌های دوم و سوم را به خود اختصاص داده‌اند.

در گزارش مذکور آمده است: فساد، مشکل همه اقتصادها است و مقابله با آن نیازمند همکاری همه مراکز مالی مهم اتحادیه اروپا، آمریکا و کشورهای دارای اقتصاد با رشد سریع است. در بیستمین گزارش این سازمان با عنوان گزارش شاخص درک فساد آمده است که کشورهای چین، ترکیه و آنگولا به ترتیب با نمره‌های ۳۶، ۴۵ و ۱۹ از ۱۰۰، بیشترین افت را در شاخص شفافیت اداری و اقتصادی نشان داده‌اند به طوری که شبکه خبری بلومبرگ، آنها را «بزرگ‌ترین بازنده‌ها» و سازمان شفافیت بین‌الملل شاخص آنها را «بدترین سقوطها» توصیف کرده‌اند. خوزه اوگاز^{۴۲}، رئیس سازمان شفافیت بین‌المللی در این باره گفت: «گزارش شاخص درک فساد سال ۲۰۱۴ نشان می‌دهد زمانی که رهبران و مقامات بلندپایه یک کشور از قدرت خود در به کارگیری بودجه‌های دولتی برای منافع شخصی سوءاستفاده می‌کنند، رشد اقتصادی و تلاش‌ها برای توقف فساد کم‌رنگ می‌شود.» وی افزود: «مقامات فاسد کشورها دارایی‌هایی را که از راه‌های غیرقانونی به دست آورده‌اند، از طریق شرکت‌های خارجی به پناهگاه‌هایی امن منتقل می‌کنند و این در شرایطی است که کاملاً از مجازات مصون هستند. کشورهایی که در انتهای فهرست شفافیت قرار دارند، نیازمند اعمال راهکارهای ضد فساد هستند که در جهت منافع مردم کار کند. کشورهایی هم که

۴۰ ربیعی، علی، زنده باد فساد، سازمان چاپ و انتشارات وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی، ۱۳۸۳.

۴۱ Global Corruption barometer ۲۰۱۴

۴۲ Jose Ogaz

در ابتدای فهرست قرار دارند باید اطمینان حاصل کنند که موجب صدور فعالیت‌های مفسدانه به سایر کشورها نشوند.» بیش از دو سوم از این ۱۷۵ کشور، در گزارش سال ۲۰۱۴ از نمره صفر تا ۱۰۰، نمره‌ای کمتر از ۵۰ را به خود اختصاص داده‌اند. بیشترین بهبود شفافیت در کشورهای ساحل عاج، مصر، جزیره سنت وینسنت و گرنادین‌ها هرکدام با ۵ نمره صعود، افغانستان، اردن، مالی و سوازیلند هرکدام با ۴ نمره صعود مشاهده شده است. علاوه بر افزایش فساد در قدرت‌های نوظهوری چون چین، پولشویی و فساد در سایر اقتصادهای عضو گروه بریکس^{۴۳} هم مشکلات عمده‌ای را بوجود آورده است. اوگاز در این باره گفت: فساد عظیم در شرکت‌های بزرگ، نه تنها حقوق بشر را برای فقیرترین افراد با بن‌بست مواجه می‌کند، بلکه برای حکومت‌ها هم مشکلات و بی‌ثباتی ایجاد خواهد کرد. اقتصادهای دارای رشد سریعی که دولت‌هایشان از شفافیت سر باز می‌زنند و فساد را تحمل می‌کنند، موجب ایجاد فرهنگ معافیت از مجازات شده و در چنین فضایی فساد رشد می‌کند. خوزه اوگاز، همچنین از رهبرانی که با سوءاستفاده از قدرت، توان مالی کشور را به سود خود به کار گرفته‌اند، سخن گفته و می‌گوید شاخص سال ۲۰۱۴ نشان می‌دهد چنین عملکردی، جلوی مبارزه با فساد را گرفته و رشد اقتصادی را تحت تاثیر قرار می‌دهد. این سازمان در وبسایت خود اعلام نموده که با رشد اقتصادی در کشورهای جهان، لازم است تا اتحادیه اروپا و ایالات متحده با همکاری یکدیگر جلوی رشد فساد بین‌المللی را بگیرند.

از آنجایی که بسیاری از مظاهر بروز فساد متوجه مداخله‌های دولت‌ها است، خط مشی‌هایی که در جهت آزاد سازی^{۴۴}، تثبیت اقتصادی^{۴۵}، مقررات زدایی^{۴۶} و خصوصی سازی^{۴۷} صورت می‌گیرد به شکلی موثر می‌تواند فرصت‌ها را برای برخورداری از رانت^{۴۸} و فساد اداری^{۴۹} کاهش دهد. متأسفانه مقامات دولتی همواره می‌توانند در اجرای قوانین و مقررات متاثر از تفاسیر شخصی خود عمل کنند و بر این اساس امکان پرداخت رشوه^{۵۰} به مقامات دولتی برای دورزدن مقررات و قوانین و آئین‌نامه‌ها فراهم است و مقامات دولتی هم در معرض اخذ رشوه هستند. شناسایی این گونه عوامل مرتبط برخط مشی‌های فساد اداری کاملاً امکان پذیر است و می‌تواند نقش شایانی در کنترل و کاهش آن داشته باشد.

۱۲- نهادهای تاثیر گذار در مبارزه با فساد

سازمان بازرسی کل کشور

سازمان بازرسی کل کشور به منظور نظارت برحسن جریان امور و اجرای صحیح قوانین در دستگاه‌های اداری و در اجرای اصل یکصد و هفتاد و چهار (۱۷۴) قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران، زیر نظر قوه قضائیه تشکیل شده است.

^{۴۳} Brics (نام گروهی به رهبری قدرت‌های اقتصادی نوظهور است که از به هم پیوستن حروف اول نام انگلیسی کشورهای عضو برزیل، روسیه، هند، چین و آفریقای جنوبی تشکیل شده است)

^{۴۴} Liberalization

^{۴۵} Stabilization

^{۴۶} Deletion

^{۴۷} Privatization

^{۴۸} Rent seeking

^{۴۹} Corruption

^{۵۰} Bribe

سایر سازمان‌ها و نهادهای نظارتی

مجموعه این سازمان‌ها که دستگاه‌های اصلی آنها شورای هماهنگی دستگاه‌های نظارتی، دیوان محاسبات کشور، وزارت امور اقتصادی و دارایی، سازمان مدیریت و برنامه‌ریزی کشور، وزارت اطلاعات و بازرسی ویژه رئیس جمهور است، نقش مهمی در پیش‌برد برنامه‌های مبارزه با فساد دارند.

دستگاه‌های اجرایی

وظیفه اصلی و اولیه حفظ سلامت اداری در دستگاه‌های اجرایی به عهده مقامات مسئول آن دستگاه است.^{۵۱}

قوه قضائیه

برخورد سریع، مناسب و سنجیده قوه قضائیه با مظاهر فساد در دستگاه‌های اجرایی، موجب حمایت از پاک‌دستان و احساس ناامنی در متخلفان خواهد شد.

قوه مقننه

دقت نظر مجلس شورای اسلامی در تصویب قوانین مناسب و اعمال نظارت بر فعالیتهای نهادهای مسئول به ویژه از طریق دیوان محاسبات کشور تاثیر به‌سزایی در مبارزه با فساد در کشور دارد.

نهادهای مدنی

حضور این نهادها، اعم از احزاب و تشکل‌های سیاسی، تشکل‌های مردم نهاد، تشکل‌های صنفی-تخصصی، مراکز علمی و حتی بخش خصوصی در عرصه مبارزه با فساد، بدلیل ماهیت مستقل آنها، امکان نظارت عمومی بر دستگاه‌های اجرایی را تضمین می‌کند و زمینه‌های ارتکاب تخلفات را به میزان زیادی کاهش می‌دهد.

رسانه‌ها (مطبوعات، رادیو و تلویزیون)

رسانه‌ها در امر فرهنگ سازی، ارتقاء سطح دانش و توجیه افکار عمومی و همچنین اطلاع رسانی نقش بسزایی دارند و ایفای صحیح این نقش، در پیشگیری از بروز فساد نیز موثر است.

۱۳- سخن آخر

فساد پدیده‌ای است که مبارزه با آن تنها با تصویب قانون و ابلاغ بخشنامه و دستورالعمل امکان‌پذیر نیست، بلکه باید ریشه‌های آن را شناخت و با اصلاح زیر ساخت‌های لازم، با یک برنامه‌ریزی دراز مدت، به مقابله سیستمی با آن پرداخت. فساد مالی در هر کشور بسته به شرایط خاص آن، می‌تواند ناشی از شرایط اقتصادی، ضعف در مواردی از قبیل مسئولیت‌پذیری‌ها، نظارت سیستمی، نظارت عمومی، نظام تامین اجتماعی، نظام جزایی و کیفری، قوانین و مقررات و بی‌ثباتی آن‌ها، ناکارآمدی نظام اداری، شفاف نبودن قوانین و مقررات، نظام‌مند نبودن رقابت‌های سیاسی و حمایت‌های سیاسی از عناصر مرتبط، فقدان امنیت شغلی و ... باشد. بنابراین در شرایط مختلف اتخاذ راهبرد لازم، متفاوت خواهد بود.

از سوی دیگر ابهام، ناسازگاری، یا هم‌پوشانی وظایف، اختیارات و مسئولیت‌های دستگاه‌ها و نهادهای تشکیل دهنده حکومت اعم از قوای سه‌گانه و سازمان‌ها و نهادهای مستقل - که اصل مهم مسئولیت‌پذیری را خدشه دار یا ناکارآمد می‌سازد، ضعف کنترل و نظارت موثر یا کارآمد، نبود معیارهای ارزیابی و سنجش فساد، به عنوان ابزار کنترل و نظارت، نبود شفافیت و گردش مناسب داده‌ها و اطلاعات، عدم التزام به حساب‌دهی و گزارش‌دهی، فقدان پوشش قانونی موثر یا اجرای نادرست یا ناکافی بودن ضمانت اجرایی قوانین، از جمله عواملی هستند که باعث تشدید فساد در هر کشور می‌شود.

مبارزه با فساد باید به صورت عمومی و در همه سطوح جامعه صورت گیرد و نیازمند تعهد دولت و وجود چارچوبی استوار و یک‌پارچه شامل مجموعه‌ای از قوانین، مقررات، سیستم‌های کنترلی و معیارهای اخلاقی است که فساد را منع کند و جرائم سخت برای مرتکبان آن در نظر گیرد. علاوه بر آن، قوانین باید از اشخاصی که به‌موجب وظیفه یا به حکم اخلاق با فساد مبارزه می‌کنند، حمایت کند.

فساد اداری همواره متبادر با مقوله سلامت اداری بوده است. این دو مانند دو کفه یک ترازو عمل می‌کنند که هر قدر از یکی کاسته شود بر دیگری افزوده می‌شود. آنچه که در موضوع فساد امری مورد قبول عام است همانا ویژگی رکود و سستی ناشی از بروز این عارضه در سازمان است. فساد اداری مانند سایر معضلات اداری قطعاً از منافذی ورود می‌یابد که اگر این منافذ به خوبی شناخته شود از شیوع آن جلوگیری می‌کند.

بخش دوم: اقدامات و مستندات دفتر مدیریت عملکرد در حوزه سلامت اداری

۱- گزارش عملکرد دبیرخانه کمیته سلامت اداری و صیانت از حقوق مردم - سال ۱۳۹۳

این گزارش با استناد به قانون سلامت اداری و تصویبنامه شماره ۳۷۹۹۵/ت/۲۸۶۱۷هـ مورخ ۱۳۸۲/۱۲/۲۵ هیات محترم وزیران درخصوص برنامه ارتقاء سلامت اداری و مقابله با فساد، تبصره ماده ۱۳ آئین نامه پیشگیری و مبارزه با رشوه در دستگاههای اجرایی شماره ۷۳۳۷۷/ت/۳۰۳۷۴هـ مورخ ۱۳۸۳/۱۲/۲۲ و بر اساس احکام شماره ۲۳۲۱۵۷ مورخ ۹۲/۱۲/۲۶ وزیر محترم، کارگروه ارتقای سلامت نظام اداری، در ۴ بخش دبیرخانه، کارگروه، کمیته کارشناسی و سامانه سلامت اداری تهیه شده و به شرح زیر ارائه می گردد:

الف: دبیرخانه کارگروه ارتقای سلامت نظام اداری

دبیرخانه کمیته مزبور مستقر در دفتر مدیریت عملکرد بوده و اهم مصوبات و فعالیت های آن تا سال ۹۳ عبارتند از:

۱. ایجاد کارگروه ارتقای سلامت نظام اداری و صدور احکام اعضای آن در اسفند ۱۳۹۲ از سوی وزیر محترم
۲. مکاتبه با رئیس و اعضای محترم کارگروه در خصوص معرفی نماینده جهت تشکیل کمیته کارشناسی
۳. صدور احکام اعضای کمیته کارشناسی
۴. مکاتبه با مدیران استانی جهت معرفی بازرسان سلامت اداری با اعلام شرایط احراز و معرفی بازرسان سلامت اداری از سوی برخی از ادارات کل به این دفتر
۵. ارائه گزارش عملکرد کارگروه سلامت نظام اداری در سالهای ۹۱ و ۹۲ به تاریخ ۹۳/۶/۲۲
۶. مکاتبه با شورای معاونین و مدیران کل جهت شناسایی و احصاء گلوگاههای فساد خیز در وزارت متبوع و سازمانهای تابعه
۷. تهیه و تنظیم ۱۷ فقره صورتجلسه کمیته کارشناسی
۸. تهیه و تنظیم ۷ صورتجلسه کارگروه سلامت نظام اداری
۹. انجام مذاکرات متعدد دبیر کارگروه سلامت اداری با مسئولان ذیربط برون و درون سازمانی مبنی بر برقراری تعامل و انتقال تجارب
۱۰. برگزاری دوره آموزشی فساد اداری به میزان ۳۲ ساعت در مرکز آموزش ضمن خدمت کارکنان واقع در یافت آباد
۱۱. جمع آوری مجموعه ای مطالعاتی و پژوهشی از موضوعات مرتبط با سلامت اداری و مبارزه با فساد و بارگذاری در سایت دفتر مدیریت عملکرد
۱۲. تهیه گزارش های علمی از فساد اداری از جمله رتبه کشور در سازمان جهانی شفافیت و نیز اطلاعیه های ترویجی قانون ارتقای سلامت اداری

۱۳. هدفمند نمودن بازرسی‌های ادواری و موردی دفتر با هدف کشف گلوگاه‌های فساد و پیشگیری از آنها

۱۴. مرتبط نمودن نتایج گروه پاسخگویی به شکایات دفتر با سلامت اداری

۱۵. ارتباط مستمر با سازمان‌های تابعه وزارتخانه در بخش سلامت اداری و مبارزه با فساد در قالب همایش‌های

فصلی و نیز جلسات موردی با هدف مبادله تجارب و آموزش

۱۶. پیگیری نتایج پروژه سلامت اداری به سفارش موسسه کار و تامین اجتماعی و اجرای مرکز سلامت اداری

دانشگاه تهران

۱۷. مکاتبه با سازمان‌های تابعه و مدیران کل ستادی و اجرائی مبنی بر ارائه پیشنهادها و اقدام‌های صورت گرفته در

زمینه سلامت اداری

۱۸. صدور احکام بازرسان سلامت اداری ستاد و استان

۱۹. برگزاری همایش آموزشی - توانمندسازی سلامت اداری مورخ ۹۳/۱۲/۵ با میزبانی صندوق مهر امام رضا (ع)

به منظور فرهنگ‌سازی و آموزش قوانین و مقررات (قانون ارتقای سلامت اداری و مبارزه با فساد و نیز قانون

مدیریت خدمات کشوری...)، سیاست‌ها (فرمان هشت ماده ای مقام معظم رهبری و سیاست‌های کلی نظام اداری

و...) و تجارب ملی و بین‌المللی در راستای ارتقای سلامت اداری و صیانت از حقوق مردم، نخستین همایش

آموزشی توانمندسازی سلامت اداری روز سه شنبه مورخ ۱۳۹۳/۱۲/۵ در مجموعه فرهنگی و ورزشی تلاش با

حضور قائم مقام وزیر تعاون، کار و رفاه اجتماعی، مدیر عامل صندوق کارآفرینی امید و مسئولین سازمان‌های

نظارتی همچون سازمان بازرسی کل کشور، سازمان مدیریت و برنامه ریزی، شورای دستگاه‌های نظارتی کشور،

ستاد هماهنگی مبارزه با مفاسد اقتصادی ریاست جمهوری و جمعی از صاحب نظران و اساتید دانشگاه و همچنین با

مشارکت معاونین وزیر، مدیران کل و کارشناسان ذیربط (بازرسین سلامت اداری، مدیریت عملکرد) ستادی، اجرایی

و سازمان‌های تابعه توسط دفتر مدیریت عملکرد وزارت تعاون، کار و رفاه اجتماعی (دبیرخانه کمیته سلامت اداری

و صیانت از حقوق مردم) و با میزبانی و حمایت مالی، صندوق مهر امام رضا (ع) برگزار شد. صاحب نظران با ارائه

مقاله‌های علمی و سخنرانی در این خصوص، نقطه نظرات خود را در خصوص مبارزه با مفاسد اقتصادی و سلامت

اداری در کشور بیان کردند و گزارش فعالیت‌های سلامت اداری و نیز سیاست‌ها و برنامه‌های سال آتی برای

بازرسین سلامت اداری و نیز مدیران و کارشناسان با هدف هم افزایی اقدامات ارایه شد.

کارگروه مزبور متشکل از ۱۲ عضو به ریاست آقای دکتر فیروزآبادی قائم مقام محترم وزیر و دبیری آقای شریعت مدیرکل دفتر مدیریت عملکرد بوده و تاکنون ۷ جلسه برگزار نموده که ۲ جلسه آن به آموزش اعضا، ۱ جلسه در خصوص شناسایی فرآیندها و ۴ جلسه بعدی آن به بررسی گلوگاههای ارائه شده از سوی کمیته کارشناسی پرداخته شده است. اهم مصوبه‌های جلسات کارگروه عبارتست از:

۱. بررسی شاخص های سلامت نظام اداری
۲. تشکیل کمیته کارشناسی
۳. شناسایی گلوگاههای فسادخیز توسط کمیته کارشناسی
۴. بررسی گلوگاههای شناسایی شده و تأیید شده در کمیته کارشناسی و تصویب آنها
۵. معرفی بازرسان سلامت اداری (سه نفر) توسط ادارات کل اجرایی و انتخاب اصلح آنان بعنوان بازرس توسط دبیرخانه
۶. ارائه فرایندهای حوزه تعاون از سوی مرکز فناوری اطلاعات، ارتباطات و تحول اداری
۷. ارائه طرح پژوهش سنجش سلامت اداری در وزارت متبوع و ارائه راهکارهایی برای ارتقاء سلامت اداری از سوی موسسه کار و تأمین اجتماعی و مرکز مطالعات ارتقاء سلامت اداری دانشگاه مدیریت دانشگاه تهران

ج: کمیته کارشناسی ارتقای سلامت نظام اداری

کمیته کارشناسی متشکل از ۱۳ عضو به ریاست دبیر کارگروه و مدیر کل دفتر مدیریت عملکرد و دبیری معاون دفتر مزبور بوده و تاکنون ۱۶ جلسه برگزار نموده که سه جلسه اول به ارائه آموزش قانون ارتقای سلامت اداری، تدوین شاخص ها و بررسی فعالیتهای مرتبط به آن و نحوه شناسایی گلوگاههای فسادخیز پرداخته شده است. اهم فعالیتهای کمیته عبارتند از:

۱. اخذ گلوگاههای فسادخیز شناسایی شده ادارات کل، دفاتر و مراکز ستادی وزارت متبوع به همراه راهکارهای پیشگیری آن ، از اعضا
۲. بررسی گلوگاههای شناسایی شده در کمیته و تأیید آن با نظر اکثریت اعضا
۳. تأیید گلوگاههای فسادخیز و راهکارهای آن در ادارات اموال و رسیدگی به اسناد اداره کل امور مالی توسط کمیته
۴. بررسی شاخص های گلوگاههای فسادخیز در اداره کل توسعه منابع انسانی و تأیید آن در کمیته
۵. بررسی شاخصهای گلوگاههای فسادخیز در مرکز فناوری اطلاعات، ارتباطات و تحول اداری
۶. بررسی شاخصهای گلوگاههای فسادخیز در دفتر حمایت از پایداری مشاغل و بیمه بیکاری و تأیید آن در کمیته
۷. بررسی شاخصهای گلوگاههای فسادخیز در مرکز تحقیقات، تعلیمات و حفاظت فنی و بهداشت کار و تأیید آن در کمیته و درخواست کمیته در جهت تکمیل شاخص ها توسط مرکز مزبور

^{۵۲} این کارگروه در سال ۱۳۹۳ بر اساس مواد ۴ و ۵ مصوبه شماره ۲۰۶/۹۳/۱۱۸۵۲ مورخ ۹۳/۹/۵ شورای عالی اداری، در کمیته سلامت اداری و صیانت از حقوق مردم ساماندهی شد.

۸. اخذ گلوگاههای فسادخیز شناسایی شده در معاونت فرهنگی، اجتماعی و ورزشی

۹. دعوت از روسای ادارات و یا معاونین واحدها جهت ارائه توضیحات درخصوص گلوگاههای شناسایی شده در صورت

لزوم

د: سامانه ارتقاء سلامت نظام اداری:

امور سامانه مزبور از سوی سازمان بازرسی کل کشور به دفتر مدیریت عملکرد محول گردیده است. انجام این امور از اردیبهشت ماه سال ۱۳۹۳ آغاز شده است. مطابق با قانون ارتقاء سلامت نظام اداری و مقابله با فساد به شماره ۶۱۳۰۰ مورخ ۹۰/۱۰/۳، تعداد ۱۱۶ وظیفه (شناسه) در سامانه مزبور برای وزارت متبوع تعریف شده و بر اساس آخرین وضعیت عملکردی ثبت شده در سامانه، تعداد ۲۲ وظیفه توسط ناظر مستقر در سازمان بازرسی کل کشور تأیید شده، تعداد ۹ وظیفه تأیید نشده و ۴ وظیفه بدلیل عدم ارائه پیش نیاز از سوی سایر دستگاهها رد شده است. همچنین وظایف مرتبط با مواد ۱۵، ۱۸، ۱۹، ۲۲، ۲۴ و قانون ارتقای سلامت نظام اداری مندرج در سامانه مذکور بدلیل عدم ارائه مستندات و فقدان همکاری از سوی برخی ادارات کل و دفاتر ذیربط، فاقد پیشرفت می باشند. طی بررسی های به عمل آمده در سامانه وظایف محوله مرتبط با فعالیت های ادارات کل توسعه منابع انسانی، امور مالی، حقوقی، امور اقتصادی، سازمانهای کارگری و کارفرمایی و مراکز فناوری اطلاعات ارتباطات و تحول اداری، روابط عمومی و اطلاع رسانی، موسسه کار و تامین اجتماعی، حراست و هیات رسیدگی به تخلفات اداری کارکنان می باشد. وظایف مندرج در سامانه دارای بازه های زمانی معین از ۹۰/۹/۹ لغایت ۹۳/۹/۹ و مقاطع ۳ ماهه و ۶ ماهه بوده و ارائه مستندات از سوی واحدهای مزبور و ثبت آنها در سامانه می بایستی متناسب با بازه های زمانی تعیین شده صورت پذیرد. اهم فعالیت های مرتبط با سامانه عبارتند از:

۱- بررسی مستمر وضعیت سامانه ارتقای سلامت اداری

۲- انجام مکاتبات متعدد با معاونتها و واحدهای ذیربط مرتبط با وظایف مندرج در سامانه برای ارائه گزارش های مرتبط و پیگیری آنها

۳- بررسی و ثبت مستندهای ارائه شده از واحدها در سامانه و لینک نمودن موارد ذکر شده در مستندات با وظایف مربوطه

۴- حضور در جلسه آموزشی مرتبط و رفع ابهام های موجود در سامانه

۵- تعامل مستمر با مرکز امداد سامانه در سازمان بازرسی کل کشور جهت اطلاع رسانی از اشکالات موجود در سامانه

۶- تعامل مستمر با اعضای کمیته کارشناسی جهت اطلاع رسانی و ارائه راهنمایی با توجه به صورت جلسات، قوانین و مقررات ذیربط و پیگیری امور

۷- اقدام به تهیه بانک اطلاعاتی از اعضای کمیته کارشناسی و رابطین ستادی و استانی

۸- تهیه گزارش بازنگری قانون و سامانه ارتقای سلامت نظام اداری و گزارشات دیگر در مواقع لزوم توسط رابط سامانه برای مقام مافوق

۹- تهیه گزارش از سامانه ارتقای سلامت نظام اداری در مقاطع مختلف و ارائه به مقام مافوق

۲- امتیاز سازمان‌های وابسته در اجرای قانون ارتقای سلامت نظام اداری و مقابله با فساد (از ۱۰۰) در سال ۱۳۹۳^{۵۳}

امتیاز	فاقد سامانه	دارای سامانه	نام سازمان/صندوق/شرکت
۷۰		✓	وزارت تعاون، کار و رفاه اجتماعی
۸۶		✓	سازمان آموزش فنی و حرفه ای کشور
۴۲		✓	صندوق بازنشستگی کشوری
۰		✓	سازمان تامین اجتماعی
۲۶		✓	سازمان بهزیستی کشور
۸		✓	سازمان بیمه سلامت
۶		✓	شرکت شستا
۰		✓	اتاق تعاون
--	✓		صندوق کارآفرینی امید (مهر امام رضا)
--	✓		صندوق روستائیان و عشایر
۰		✓	بانک رفاه کارگران
۰		✓	بانک توسعه تعاون

۳- گزارش عملکرد شاخص‌های سلامت اداری در وزارت متبوع

ردیف	عنوان محور	عنوان شاخص	عنوان فعالیت	واحد سنجش	سقف امتیاز	واحد اجرا کننده	اقدامات انجام شده
۱	آموزش‌های مهارتی، فرهنگی، دینی، اخلاقی و کاربردی	الف- توانمندسازی کارکنان از طریق آموزش و مهارت آموزی (۵۰ امتیاز)	۱- نیازسنجی دوره‌های آموزشی کارکنان	دوره	۱۰	اداره کل توسعه منابع انسانی مرکز فناوری اطلاعات، ارتباطات و تحول اداری	
			۲- تهیه و تدوین برنامه‌های آموزشی اثر بخش در جهت ارتقاء دانش، مهارت و نگرش کارکنان با شغل مورد نظر	درصد	۱۵		
			۳- برگزاری دوره‌های آموزشی در طول خدمت کارکنان و ارتقاء مهارت‌های شغلی	دوره	۵		
			۴- برگزاری دوره‌های آموزشی الکترونیکی (مجازی)	دوره	۱۰		
			۵- صدور به موقع گواهینامه‌های دوره‌های آموزشی طی شده حداکثر تا یکماه پس از اتمام دوره	نفر	۵		
			۶- به روز رسانی شناسنامه آموزشی کارکنان	درصد	۵		
			۷- انعقاد قراردادهای همکاری با دانشگاه‌ها و موسسات آموزش عالی بجای اجرای دوره‌های آموزشی کارکنان				
			۸- الزام حضور افراد به دوره‌های آموزشی تعریف شده و طی نمودن ساعات آموزشی بر اساس مصوبه دستگاه				
	ب- ترویج اخلاق، فرهنگ و مبانی اسلامی و صیانت از آن (۴۰ امتیاز)		۱- تدوین و اجرای برنامه‌های دینی، مذهبی، فرهنگی و مبانی اخلاقی و احکام اسلامی	برنامه	۱۰	مرکز مقاومت بسیج، دفتر فرهنگی و روابط عمومی و اطلاع رسانی، منابع انسانی	
			۲- راه اندازی و تشکیل حلقه‌های صالحین	نفر	۱۰		
			۳- فعالسازی ستاد احیاء امر به معروف و نهی از منکر	ستاد	۱۵		
			۴- رعایت مفاد منشور اخلاقی و رفتاری کارکنان	منشور	۵		
			۵- راه اندازی واحد مشاوره				
	ج- تقویت کمی و کیفی بسیج و تفکر بسیجی به منظور صیانت از ارزش‌های انقلاب اسلامی (۳۵ امتیاز)		۱- ایجاد و توسعه فعالیت‌های حوزه و یا مرکز بسیج (ستاد و ادارات کل استانها)	واحد	۱۰	مرکز مقاومت بسیج	
			۲- اشاعه فرهنگ و تفکر بسیجی در دستگاه	برنامه	۱۰		
			۳- برنامه ریزی برای عضویت اکثریت کارکنان در بسیج	نفر	۵		
			۴- ساماندهی کاروان راهیان نور و برگزاری اردوها	نفر	۵		
			۵- برگزاری مسابقات فرهنگی	مسابقه	۵		

گزارش عملکرد شاخص‌های سلامت اداری در وزارت متبوع

ردیف	عنوان محور	عنوان شاخص	عنوان فعالیت	واحد سنجش	سقف امتیاز	واحد اجرا کننده	اقدامات انجام شده
		الف- تهیه و تدوین مقررات لازم و کفایت آن برای انجام وظایف و مأموریت‌های محوله (۱۵ امتیاز)	۱- تطبیق آئین نامه ها، بخشنامه ها و دستورالعمل های صادره دستگاه با قوانین	درصد	۱۰	کلیه واحدها	
			۲- تدوین آئین نامه ها و دستورالعمل های لازم	درصد	۵		
۲	قانون گرایی	ب- تأمین اجرای قانون (۱۵ امتیاز)	۱- گردآوری قوانین و مقررات مرتبط با دستگاه	درصد	۵	کلیه واحدها مرکز روابط عمومی و اطلاع رسانی و مرکز فناوری اطلاعات هیات رسیدگی به تخلفات اداری کارمندان	
			۲- درج کلیه قوانین و مقررات، رویه ها و تصمیمات مرتبط با حقوق شهروندی در دیدارگاه‌های الکترونیک	درصد	۵		
			۳- انعکاس موارد نقض قانون به مراجع انتظامی، اداری، نظارتی و قضائی	درصد	۵		
		ج- رعایت و اجرای قوانین (۵ امتیاز)	ابلاغ به موقع مقررات و بخشنامه ها به واحدهای ذیربط و کارکنان ظرف حداکثر ۳ روز	درصد	۵	کلیه واحدها	
۳	شاخص پاسخگویی	الف- پاسخگو بودن به مراجعه کنندگان (۳۰ امتیاز)	۱- راه اندازی و استقرار سامانه تلفن گویا	سامانه	۵	مرکز روابط عمومی و اطلاع رسانی مرکز حراست دفتر مدیریت عملکرد	
			۲- نظر سنجی از مراجعه کنندگان	درصد	۵		
			۳- کنترل دقیق ورود و خروج مراجعین	درصد	۵		
			۴- توسعه سامانه مکانیزه پاسخگویی در جهت پیگیری پاسخ به نامه ها به منظور کاهش زمان پاسخگویی	سامانه	۵		
			۵- اصلاح و بازنگری شیوه ها و روشهای پاسخگویی	درصد	۵		
			۶- پاسخگویی مناسب به مراجعه کنندگان	درصد	۵		
		ب- پاسخگویی به رسانه ها و افکار عمومی (۱۰ امتیاز)	۱- ارائه گزارش فعالیت ها و عملکرد ها حسب درخواست رسانه ها	درصد	۵	مرکز روابط عمومی و اطلاع رسانی	
			۲- ارائه پاسخ به سوالات رسانه ها، مطبوعات و خبرگزاری ها	درصد	۵		

گزارش عملکرد شاخص‌های سلامت اداری در وزارت متبوع

ردیف	عنوان محور	عنوان شاخص	عنوان فعالیت	واحد سنجش	سقف امتیاز	واحد اجرا کننده	اقدامات انجام شده
ادامه ۳	شاخص پاسخگویی	ج- پاسخگویی به دستگاه‌ها و واحدهای نظارتی (۶۵ امتیاز)	۱- پاسخگویی به سازمان بازرسی کل کشور	درصد	۱۵	دفتر مدیریت عملکرد اداره کل توسعه منابع انسانی مرکز فناوری اطلاعات، ارتباطات و تحول اداری دفتر امور مجلس و کلیه واحدها	
			۲- پاسخگویی به حسابرسان دیوان محاسبات کشور	درصد	۱۰		
			۳- پاسخگویی به مکاتبات دیوان عدالت اداری	درصد	۱۰		
			۴- پاسخگویی به درخواست معاونت برنامه ریزی و نظارت راهبردی ریاست جمهوری	درصد	۱۰		
			۵- پاسخگویی به معاونت نظارت مجلس شورای اسلامی، کمیسیون های تخصصی و کمیسیون اصل ۹۰ مجلس شورای اسلامی	درصد	۱۰		
			۶- پاسخگویی به درخواست معاونت توسعه مدیریت و سرمایه انسانی ریاست جمهوری	درصد	۱۰		
۴	شاخص شایسته سالی	عملکرد دستگاه در شاخص شایسته سالی (۸۰ امتیاز)	۱- عدالت استخدامی از طریق آزمون و رعایت مقررات استخدامی	درصد	۱۰	اداره کل توسعه منابع انسانی	
			۲- انتصاب و ارتقاء شغلی کارمندان بر اساس شرایط تحصیلی، تجربه و عملکرد موفق قبلی	درصد	۱۰		
			۳- رعایت شرایط تخصصی در انتخاب و انتصاب افراد به پستهای مدیریتی حرفه ای	درصد	۱۰		
			۴- رعایت سقف ۱۵٪ استفاده از مدیران خارج از دستگاه در سمت های مدیریتی	درصد	۱۰		
			۵- شناسایی افراد واجد شرایط از طریق بانک اطلاعاتی مدیران	درصد	۱۰		
			۶- اجرای طرح طبقه بندی مشاغل	درصد	۱۰		
			۷- اجرای بخشنامه جذب و نگهداری نیروهای متعهد و متخصص	درصد	۱۰		
			۸- توجه به آموزش های ویژه مدیران در هنگام انتصاب و ارتقاء آنان	درصد	۱۰		

گزارش عملکرد شاخص‌های سلامت اداری در وزارت متبوع

ردیف	عنوان محور	عنوان شاخص	عنوان فعالیت	واحد سنجش	سقف امتیاز	واحد اجرا کننده	اقدامات انجام شده
۵	شاخص انضباط اداری و مالی	انضباط اداری (۱۱۰ امتیاز)	۱- بازنگری و بروز رسانی تشکیلات تفصیلی متناسب با مأموریتها ، اهداف و وظایف در چارچوب قوانین و مقررات	طرح	۱۰	مرکز فناوری اطلاعات، ارتباطات و تحول اداری	
			۲- تشکیل به موقع و منظم جلسات هیأت های رسیدگی به تخلفات اداری کارکنان	درصد	۱۰	رئیس هماهنگی هیأت‌های رسیدگی به تخلفات اداری	
			۳- رسیدگی به پرونده های مطروحه در هیات های رسیدگی به تخلفات اداری مطابق مهلت تعیین شده در آیین نامه مربوطه	درصد	۱۰		
			۴- رعایت انجام مراحل صدور هر گونه مجوز خریده‌ها و ساخت و سازها وفق قوانین و مقررات	درصد	۱۰	اداره کل پشتیبانی	
			۵- تهیه برنامه های اجرائی و عملیاتی دستگه در قالب بسته های اجرائی	برنامه	۱۰		
			۶- رعایت میزان ساعت کاری و حضور منظم کارکنان	درصد	۱۰		
			۷- تشکیل به موقع جلسات شوراها، کمیسیونها، کارگروه ها و هیأتها در دستگاه با قوانین و مقررات	درصد	۱۰	مرکز فناوری اطلاعات، ارتباطات و تحول اداری	
			۸- میزان انطباق مصوبات شوراها، کمیسیونها، کارگروه ها و هیأتها در دستگاه با قوانین و مقررات	درصد	۱۰	کلیه واحده	
			۹- ثبت و ضبط و نگهداری مناسب اسناد و مدارک	درصد	۱۰		
			۱۰- میزان الکترونیکی نمودن سوابق اسناد و مدارک	درصد	۱۰		
			۱۱- اشتغال کارکنان در پست های سازمانی مربوطه	درصد	۱۰		
۶	شاخص انضباط اداری و مالی	انضباط مالی (۹۰ امتیاز)	۱- رعایت قوانین و مقررات در استفاده از بودجه عمومی و سایر منابع برای هرگونه پرداخت در دستگاه	درصد	۱۰	اداره کل امور مالی و دفتر بودجه	
			۲- تطبیق هزینه کرد اعتبارات تملک دارائی های سرمایه ای و جاری با قوانین و مقررات	درصد	۱۰		
			۳- استقرار نظام بودجه ریزی عملیاتی وفق قانون	درصد	۱۰		

گزارش عملکرد شاخص‌های سلامت اداری در وزارت متبوع

ردیف	عنوان محور	عنوان شاخص	عنوان فعالیت	واحد سنجش	سقف امتیاز	واحد اجرا کننده	اقدامات انجام شده
ادامه ۶	شاخص انطباط اداری و مالی	انطباط مالی (۹۰ امتیاز)	۴- انجام کلیه مراحل معاملات، مناقصه ها و مزایده ها طبق قوانین و مقررات	درصد	۱۰	اداره کل پشتیبانی و دفتر بودجه	
			۵- تنظیم و ارائه به موقع اسناد تنخواه گردان	درصد	۱۰		
			۶- مدیریت وجوه مصرف نشده دستگاه وفق قانون مرتبط	درصد	۱۰		
			۷- رعایت انجام عملیات مالی دستگاه از طریق نظام بانکی	درصد	۱۰		
			۸- تطبیق نحوه نگهداری از اموال دولتی با قوانین و مقررات	درصد	۱۰		
			۹- انطباق هزینه ها با برنامه های عملیاتی مصوب	درصد	۱۰		
۷	شاخص الگوی مصرف و بهره وری	الف- صرفه جویی و رعایت الگوی مصرف (۴۰ امتیاز)	۱- تدوین و اجرای برنامه الگوی مصرف و کاهش هزینه های جاری غیر ضروری	برنامه	۱۰	اداره کل پشتیبانی و دفتر بودجه	
			۲- اولویت خرید و استفاده از کالا و تجهیزات داخلی	درصد	۱۰		
			۳- رعایت ضوابط و استانداردها به کارگیری فضاها، تجهیزات و ملزومات اداری و ساخت و سازها	درصد	۱۰		
			۴- تناسب هزینه تمام شده فعالیت ها، خدمات و نیروی انسانی با رویکرد الگوی مصرف	درصد	۱۰		
۷	شاخص الگوی مصرف و بهره وری	ب- بهبود و افزایش بهره وری (۴۰ امتیاز)	۱- توسعه و ترویج فرهنگ بهره وری	جلسه	۱۰	مرکز فناوری اطلاعات، ارتباطات و تحول اداری و دفتر بودجه	
			۲- داشتن نظام اجرایی ارتقای بهره وری و بازنگری مستمر فرایندهای انجام کار	طرح	۱۰		
			۳- ارائه شاخص های استاندارد	درصد	۱۰		
			۴- احصاء و اندازه گیری شاخص های بهره وری و ارائه گزارش های مربوطه	درصد	۱۰		
۷	شاخص الگوی مصرف و بهره وری	ج- تقویت امور حاکمیتی دستگاه و واگذاری تصدی های دولتی به بخش های غیردولتی (۳۰ امتیاز)	۱- واگذاری تصدی های دولتی به بخش های غیردولتی	درصد	۱۰	مرکز فناوری اطلاعات، ارتباطات و تحول اداری	
			۲- رعایت اولویت ها در واگذاری تصدی های دولتی به غیردولتی	درصد	۱۰		
			۳- ایجاد فضای سالم برای رقابت و جلوگیری از انحصار و تضییع حقوق مردم در واگذاری ها	درصد	۱۰		

گزارش عملکرد شاخص‌های سلامت اداری در وزارت متبوع

ردیف	عنوان محور	عنوان شاخص	عنوان فعالیت	واحد سنجش	سقف امتیاز	واحد اجرا کننده	اقدامات انجام شده
۸	شاخص استقرار و توسعه سامانه های الکترونیک و فناوریهای نوین	عملکرد دستگاه در تحقق دولت الکترونیک (۱۰۰ امتیاز)	۱- داشتن برنامه جامع فن آوری اطلاعات	برنامه	۱۰	مرکز فناوری اطلاعات، ارتباطات و تحول اداری دفتر مدیریت عملکرد اداره کل پشتیبانی	
			۲- استقرار اتوماسیون اداری و مالی	درصد	۱۰		
			۳- وجود دیدارگاه الکترونیک مناسب و دارای استاندارد بین المللی طراحی سایت و امکان دسترسی به اطلاعات مورد نیاز ذینفعان	دیدار گاه	۱۰		
			۴- پشتیبانی های لازم اطلاعاتی شامل اطلاعات بروز و جامع و قابل بهره برداری از دیدارگاهها	درصد	۱۰		
			۵- تعداد و نوع خدمات الکترونیک دستگاه	درصد	۱۰		
			۶- امکان ثبت و رسیدگی به شکایات از طریق درگاه الکترونیکی و دسترسی نهادهای نظارتی	درصد	۱۰		
			۷- ایجاد و بازنگری سیستم ایمنی به منظور حفاظت از اطلاعات و جلوگیری از نفوذ عوامل مخرب	درصد	۱۰		
			۸- داشتن بانکهای اطلاعاتی و سامانه های اختصاصی دستگاه	درصد	۱۰		
			۹- همکاری در ایجاد پنجره واحد برای صدور مجوزها	درصد	۱۰		
			۱۰- داشتن سامانه مزایده ها، مناقصه ها و معاملات و ثبت آنها در سامانه های ملی و نظارتی	سامانه	۱۰		
۹	شاخص نظارت و کنترل داخلی	الف - کفایت قوانین، مقررات و رویه ها (۴۰ امتیاز)	۱- به روز رسانی قوانین، مقررات و دستورالعمل ها	درصد	۱۰	دفتر مدیریت عملکرد و کلیه واحدها	
			۲- وجود نظامهای تشویقی و تنبیهی مناسب	درصد	۱۰		
			۳- وجود نظام رسیدگی و پاسخگویی به شکایات	درصد	۱۰		
			۴- وجود نظام جمع آوری انتقادهای و پیشنهادها	برنامه	۱۰		
		ب- اعمال نظارت و کنترل (۹۰ امتیاز)	۱- انجام بازرسی های موردی و ادواری از عملکرد واحدهای تابعه	برنامه	۱۰	دفتر مدیریت عملکرد	
			۲- تهیه گزارش های نظارتی دوره ای و ارائه پیشنهادهای لازم	گزارش	۱۰		
			۳- بررسی بموقع شکایات و درخواست های واصله	درصد	۱۰		
			۴- اعلام تخلفات به مراجع ذیصلاح	درصد	۱۰		

گزارش عملکرد شاخص‌های سلامت اداری در وزارت متبوع

ادامه ۹	شاخص نظارت و کنترل داخلی	ب- اعمال نظارت و کنترل (۹۰ امتیاز)	۵- انتخاب بازرسان معتمد موضوع ماده ۹۱ قانون مدیریت خدمات کشوری و دریافت گزارش های عملکرد دوره ای بازرسان	درصد	۱۰	رئیس هماهنگی رسیدگی به تخلفات اداری
			۶- برگزاری جلسات کارگروه سلامت اداری	جلسه	۱۰	
			۷- شناسایی و احصاء گلوگاهها و نقاط مفسده خیز	مورد	۱۰	
			۸- نظارت محسوس و نامحسوس بر خریده‌ها	درصد	۱۰	مرکز حراست
			۹- نظارت برگزاری مناقصات	درصد	۱۰	

۴- نشریات موجود در دفتر مدیریت عملکرد

ردیف	نام کتاب	نویسنده	ناشر	سال انتشار
۱	مجموعه مقالات سومین همایش نظارت و بازرسی (نظارت کارآمد)	هیات علمی دانشگاه تهران	سازمان بازرسی کل کشور - دانشکده مدیریت دانشگاه تهران	۱۳۸۵
۲	مجموعه مقالات سومین همایش نظارت و بازرسی (نظارت کارآمد)	هیات علمی دانشگاه تهران	سازمان بازرسی کل کشور - دانشکده مدیریت دانشگاه تهران	۱۳۸۵
۳	بولتن پژوهش - سازوکارهای مبارزه با فساد در کشورهای توسعه یافته	شعبان نجف پور - محمد جواد حق شناس - یحیی کمالی	سازمان بازرسی کل کشور	۱۳۸۷
۴	بولتن پژوهش - نقش سازمانهای غیردولتی در امر نظارت و مبارزه با فساد	علیرضا دیهیم	سازمان بازرسی کل کشور	۱۳۸۷
۵	گزارش پژوهشی نقش حسابرسی و شفاف سازی مالی در مبارزه با فساد	محمد جواد حق شناس و شعبان نجف پور	سازمان بازرسی کل کشور	۱۳۸۸
۶	گزارش پژوهشی پولشویی و روش های مبارزه با آن	یحیی کمالی	سازمان بازرسی کل کشور	۱۳۸۸
۷	گزارش پژوهشی سنجش جهانی فساد ۲۰۰۹	محمد جواد حق شناس و شعبان نجف پور	سازمان بازرسی کل کشور	۱۳۸۸
۸	بررسی موردی و ساختاری برای اقدام برضد فساد (چالش فساد در آسیا)	علیرضا دیهیم - حسین عظیم بیک	سازمان بازرسی کل کشور	۱۳۸۹
۹	گزارش پژوهشی کتابچه راهنمای سازمان ملل متحد درباره سیاست مقابله با فساد	احمد رشیدی	سازمان بازرسی کل کشور	۱۳۸۹
۱۰	گزارش پژوهشی بررسی استراتژی ملی مبارزه با فساد در کویت	شعبان نجف پور	سازمان بازرسی کل کشور	۱۳۸۹

نشریات موجود در دفتر مدیریت عملکرد

۱۳۸۹	سازمان بازرسی کل کشور	محمد جواد حق شناس و شعبان نجف پور	گزارش پژوهشی بارومتر جهانی فساد سال ۲۰۱۰	۱۱
۱۳۸۹	سازمان بازرسی کل کشور	احمد رشیدی	گزارش پژوهشی نگاهی به راهبردهای ضد فساد میشل مان	۱۲
۱۳۸۹	سازمان بازرسی کل کشور	محمد جواد حق شناس و شعبان	گزارش پژوهشی هزینه های اقتصادی فساد : یک بررسی وشواهد جدید	۱۳
۱۳۹۰	سازمان بازرسی کل کشور	محمد جواد رشیدی و محمد رضا نجات	گزارش پژوهشی گلوگاه های بروز فساد در نظام بانکی و راهکارهای مقابله با آن - اداره کل بازرسی استان کرمانشاه	۱۴
۱۳۸۹	سازمان بازرسی کل کشور	پرویز دلیرپور	گزارش پژوهشی بررسی ساختارها وقواعد حقوقی مبارزه با فساد در چند کشور آسیائی	۱۵
۱۳۹۰	سازمان بازرسی کل کشور	حمیدرضا مقدسی و رستم فرهادی	گزارش پژوهشی کنترل فساد اداری دربخش دولتی وارائه مدل راهبرد جامع پیشگیری از فساد درایران	۱۶
۱۳۹۰	سازمان بازرسی کل کشور	محمد جواد حق شناس	گزارش پژوهشی راهکارهای حقوقی مبارزه با فساد اداری در ترکیه	۱۷
۱۳۹۰	شهرداری تهران	وحید نقی زاده - هادی شرافت	ارتقاء سلامت اداری ومقابله با فساد	۱۸
۱۳۹۲	سازمان بازرسی کل کشور	محمد جواد حق شناس	گزارش پژوهشی ژاپن، کره جنوبی، فیلیپین وچین چهار سندرم فساد	۱۹
۱۳۹۲	سازمان بازرسی کل کشور	شعبان نجف پور- یحیی کمالی	گزارش پژوهشی حضور مردم در پیشگیری از فساد	۲۰
۱۳۹۱	سازمان بازرسی کل کشور	سعید عطار	گزارش پژوهشی مهندسی انگیزش ارائه طرح های ضد فساد ازسوی مجالس قانون گذاری	۲۱
۱۳۹۲	سازمان بازرسی کل کشور	محمد جواد حق شناس	گزارش پژوهشی فساد دولتی وحمايت عمومی	۲۲
۱۳۹۳	مرکز مطالعات و پژوهش های سلامت اداری و مبارزه بافساد	ابراهیم عباسی - علی شهاب صفا	مدیریت ریسک تقلب راهنمای عملی	۲۳
۱۳۸۱	سازمان مدیریت ویرنامه ریزی کشور	دبیرخانه هیات عالی نظارت	مجموعه مقالات همایش سلامت نظام اداری	۲۴
۱۳۹۲	موسسه کار و تامین اجتماعی	علی ربیعی	اهم اقدامات وزارت تعاون ، کار ورفاه اجتماعی درخصوص صیانت پاسخگویی و ارتقاء سلامت اداری	۲۵
۱۳۸۹	سازمان بازرسی کل کشور	حسن صفرخانی وسامانی وفتاحی و جهان بین	مجموعه مقالات همایش همت مضاعف، کارمضاعف و ارتقای سلامت نظام اداری	۲۶
۱۳۸۹	سازمان بازرسی کل کشور	یحیی کمالی	گزارش پژوهشی سلامت اداری درایران ، آسیب ها وراهکارها	۲۷
۱۳۹۲	سازمان بازرسی کل کشور	مهری سادات موسوی	گزارش پژوهشی مفاصد اقتصادی دراجرای طرح های عمرانی در یک نگاه	۲۸
۱۳۸۸	سازمان بازرسی کل کشور	محمد صالحی	گزارش پژوهشی سنجش جهانی فساد ۲۰۰۹	۲۹
۱۳۹۳	سازمان بازرسی کل کشور	سید فضل اله موسوی	گزارش پژوهشی تعدد دستگاه های نظارتی - فرصت یا تهدید	۳۰
۱۳۹۳	سازمان بازرسی کل کشور	یحیی کمالی	گزارش پژوهشی بررسی عواملش موثر بر توانمند سازی بازرسان	۳۱

نشریات موجود در دفتر مدیریت عملکرد

۱۳۹۳	سازمان بازرسی کل کشور	رضا کرمی	گزارش پژوهشی آسیب شناسی مقررات و تشریفات مناقصه و مزایده های دولتی در استان قم	۳۲
۱۳۹۳	سازمان بازرسی کل کشور	رضا عارف	گزارش پژوهشی جستاری در پیش نیازهای نظری اقتصاد مقاومتی	۳۳
۱۳۹۳	سازمان بازرسی کل کشور	محمد جواد حق شناس	گزارش پژوهشی نظارت و بازرسی در فرانسه	۳۴
۱۳۹۲	فصلنامه علمی - ترویجی بازرسی کل ناجا	رسول حقیقت - امیر منصور جلیلیان - سلطانی - افشار - حسن زاده - وحید عوقی - مهدی کدیور	نظارت و بازرسی	۳۵
۱۳۸۹	نشر زمان نو	محمد مهدی امامی	شیوه های نظارت و کنترل سیاسی از دیدگاه حضرت امیر(ع)	۳۶
۱۳۸۹	سازمان بازرسی کل کشور	وحید آرای	گزارش پژوهشی نظام خدمات رسانی به مردم در جمهوری اسلامی ایران با تاکید بر قوانین ومقررات	۳۷
۱۳۸۹	سازمان بازرسی کل کشور	سعید فرجام	گزارش پژوهشی الگوی رفتاری مدیران از دیدگاه امام علی ومقایسه آن با الگوی میتزبرگ	۳۸
۱۳۸۹	سازمان بازرسی کل کشور	نصرالدین امین ورزلی	گزارش پژوهشی حسن جریان امور، کنکاش نظری ومفهومی وشاخص سازی	۳۹
۱۳۸۹	سازمان بازرسی کل کشور	هادی عبدالمالکی - شعبان نجف پور و مهناز جلیلی	گزارش پژوهشی تبیین جامعه شناختی همت مضاعف - کارمضاعف و کارکردها و راه کارهایی برای نظام بازرسی	۴۰
۱۳۹۰	سازمان بازرسی کل کشور	احمد رشیدی	گزارش پژوهشی بررسی میزان تحقق اهداف کمی برنامه چهارم توسعه استان ها	۴۱
۱۳۹۰	سازمان بازرسی کل کشور	کیوان صداقتی	گزارش پژوهشی تحقق و پیشبرد حاکمیت قانون	۴۲
۱۳۹۰	سازمان بازرسی کل کشور	یحیی کمالی	گزارش پژوهشی نگاهی به الزامات و روش های توانمندسازی بازرسان	۴۳
۱۳۹۱	سازمان بازرسی کل کشور	معاونت برنامه ریزی ومدریت منابع	تحلیل حقوقی نظارت بر شهرداری ها	۴۴
۱۳۹۰	سازمان بازرسی کل کشور	محمد جواد حق شناس	گزارش پژوهشی جهاد اقتصادی ونقش سازمان بازرسی کل کشور در تحقق آن	۴۵
۱۳۹۲	سازمان بازرسی کل کشور	سید ضیاء هاشمی	گزارش پژوهشی بررسی وضعیت حقوق شهروندی در نظام اداری ایران وعوامل موثر بر آن	۴۶
۱۳۹۲	سازمان بازرسی کل کشور	محمد جواد حق شناس وشعبان نجف پور	گزارش پژوهشی رقابت پذیری جهانی ۲۰۱۱-۲۰۱۲	۴۷
۱۳۹۰	سازمان بازرسی کل کشور	نصرالدین امین ورزلی	اصول و شیوه های گزارش نویسی در بازرسی	۴۸
۱۳۸۸	سازمان بازرسی کل کشور	حجت اله ایوبی و سایرین	فصلنامه علمی - تخصصی دانش ارزیابی ۱ (۲نسخه)	۴۹
۱۳۸۸	سازمان بازرسی کل کشور	سید علی اکبر احمدی وسایرین	فصلنامه علمی - تخصصی دانش ارزیابی ۲ (نسخه)	۵۰
۱۳۸۹	سازمان بازرسی کل کشور	سید علی اکبر احمدی و سایرین	فصلنامه علمی - تخصصی دانش ارزیابی ۳ (نسخه)	۵۱
۱۳۸۹	سازمان بازرسی کل کشور	سید علی اکبر احمدی وسایرین	فصلنامه علمی - تخصصی دانش ارزیابی ۴ (نسخه)	۵۲

نشریات موجود در دفتر مدیریت عملکرد

۱۳۸۹	سازمان بازرسی کل کشور	حجت اله ایوبی و سایرین	فصلنامه علمی - تخصصی دانش ارزیابی ۵ (۲ نسخه)	۵۳
۱۳۸۹	سازمان بازرسی کل کشور	حجت اله ایوبی و سایرین	فصلنامه علمی - تخصصی دانش ارزیابی ۶ (۲ نسخه)	۵۴
۱۳۹۰	سازمان بازرسی کل کشور	حجت اله ایوبی و سایرین	فصلنامه علمی - تخصصی دانش ارزیابی ۷	۵۵
۱۳۹۰	سازمان بازرسی کل کشور	حجت اله ایوبی و سایرین	فصلنامه علمی - تخصصی دانش ارزیابی ۸	۵۶
۱۳۹۰	سازمان بازرسی کل کشور	حجت اله ایوبی و سایرین	فصلنامه علمی - تخصصی دانش ارزیابی ۱۰	۵۷
۱۳۹۲	سازمان بازرسی کل کشور	حمیدرضا ملک محمدی و سایرین	فصلنامه علمی - تخصصی دانش ارزیابی ۱۵	۵۸
۱۳۹۲	سازمان بازرسی کل کشور	حمیدرضا ملک محمدی و سایرین	فصلنامه علمی - تخصصی دانش ارزیابی ۱۶	۵۹
۱۳۹۲	سازمان بازرسی کل کشور	حمیدرضا ملک محمدی و سایرین	فصلنامه علمی - تخصصی دانش ارزیابی ۱۷	۶۰
۱۳۹۳	سازمان بازرسی کل کشور	حمیدرضا ملک محمدی و سایرین	فصلنامه علمی - تخصصی دانش ارزیابی ۱۹	۶۱

- ۱- قرآن کریم
- ۲- فرهنگ معین، ۱۳۷۹
- ۳- دهخدا، علی اکبر، «لغت نامه دهخدا» انتشارات دانشگاه تهران، ۱۳۴۷.
- ۴- صفری، سعید، نائبی، حمید رضا، رویکردهای مختلف در مبارزه با فساد، از سلسله مقالات دریافتی در دومین همایش علمی و پژوهشی نظارت بازرسی، مرداد ۱۳۸۰
- ۵- تانزی، ویتو؛ مسأله فساد، فعالیت‌های دولتی و بازار آزاد، ترجمه بهمن آقایی، مجله اطلاعات سیاسی-اقتصادی، ۱۳۷۸ ش ۱۴۹، ص ۱۸۲ و ۱۸۳.
- ۶- دادگر، حسن و معصومی‌نیا، غلام‌علی؛ فساد مالی، تهران، کانون اندیشه جوان، ۱۳۸۳، چاپ اول، ص ۱۶.
- ۷- انصاریان، حسین؛ ترجمه نهج البلاغه، نامه شماره ۵۳ حضرت علی (ع) به مالک اشتر نخعی، ص ۳۹۹
- ۸- گزارش سازمان شفافیت بین‌المللی، ۲۰۱۴
- ۹- عباس زادگان، سید محمد، فساد اداری، نشر دفتر پژوهش‌های فرهنگی، ۱۳۸۳
- ۱۰- ربیعی، علی، ۱۳۸۳، زنده باد فساد، سازمان چاپ و انتشارات وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی
- ۱۱- حبیبی، نادر، فساد اداری، نشر وثقی، ۱۳۷۵
- ۱۲- شحاته، ابراهیم، فساد مالی در جهان غرب، نشریه ترجمان، شماره ۲۱، ۱۳۷۸
- ۱۳- دفتر مدیریت عملکرد وزارت راه و شهرسازی (ویژه برگزاری نمایشگاه سیزدهمین کنفرانس انجمن آمبودزمان (بازرسان آسیایی) و گرامیداشت ۹ دسامبر (۱۸ آذر) نماد عزم مشترک بین‌المللی برای مبارزه با فساد، ۱۳۹۲
- ۱۴- گزارش جهانی فساد ۲۰۱۴
- ۱۵- قانون مدیریت خدمات کشوری
- ۱۶- وب سایت مقام معظم رهبری (Khamenei.ir)